

Förde LiU

INNOVATIVT
GRÄNSÖVERSKRIDANDE
RELEVANT

LiU
expanding reality

LiU väljer framtid

Det är en omtumlande tid för högskolan. Konkurrenten om studenter, personal och resurser hårdnar. Forskningsfinansiärerna ändrar sina strategier, grundutbildningen är på väg att stöpas om, betydelsen av starka internationella kontakter växer samtidigt som förväntningarna om att vara en motor i den regionala utvecklingen ökar.

Vad får detta för konsekvenser, vilken framtid väljer Linköpings universitet?

På de följande sidorna vill vi spegla lite av det strategiska arbetet som just nu pågår inom LiU. Det är ett arbete som pågår på olika nivåer och engagerar många. Du möter rektor, dekaner, lärare, studenter och många fler. Det finns få färdiga svar, men många spännande frågor. Du får också en inblick i arbetet med att ge LiU en tydligare profil.

Var så god, här kan du läsa om universitetets visioner och vägval!

Vi ska bygga ett slott –

VIBEKE MATHIESEN

LiU har ett brett uppdrag och måste alltså ha en bred bas. Men samtidigt behöver vi några tinnar och torn som sticker upp, något som syns och som också ger en bra utsiktspunkt över vad som sker i omvärlden, säger rektor Mille Millnert när han beskriver arbetet med att forma framtidens LiU.

Både bredd och spets behövs. Rektor Mille Millnert använder bilden av ett slott för att beskriva sin vision av hur Linköpings universitet ska utvecklas.

Knappt hade Mille Millnert satt sig till rätta i rektorsstolen förrän han drog igång ett omfattande strategiarbete. Ambitionen var att identifiera trender i omvärlden, att peka ut strategiskt viktiga områden och att staka ut den väg som LiU bör gå.

– Under 30 år har vi byggt upp ett av Sveriges främsta universitet. Bra, tänker många, då är det väl bara att trampa vidare i samma spår. Men det går inte. Vår omvärld förändras hela tiden. Och kan vi inte anpassa oss, så får vi problem, säger Mille Millnert.

– Vi har idag en oerhört ökad konkurrens när det gäller studenter, resurser och personal. Den ekonomiska kakan växer långsammare än behoven. Och jag tror inte heller att vi ska räkna med några snabba tillskott från statskassan.

Samtidigt växer förväntningarna på universiteten. De ses som en central förändringskraft i samhället – ska bistå med högklassig forskning och välutbildad arbetskraft, vara en motor i den regionala utvecklingen, bidra till integration och demokrati o.s.v.

FÖR ETT ÅR SEDAN STÄLLDE sig universitetsstyrelsen bakom den övergripande visionen att LiU ska vara »ett universitet med internationell lyskraft som är motor i en kosmopolitisk kunskapsregion«. En strategikarta har tagits fram som pekar ut områden där LiU ska visa excellens, bygga styrka, skapa effektivitet och ta ansvar. Det handlar till exempel om att stärka och utveckla internationellt slagkraftiga forskningsmiljöer, att attrahera motiverade och ambitiösa studenter, att utveckla en proaktiv finansieringsprocess, att stimulera tillväxt och välfärd i regionen och att se till att LiU är en attraktiv arbetsplats.

– Vi håller nu på att utforma strategin mer i detalj, och har kommit olika långt på olika områden. En viktig uppgift är förstås att ta fram nyckeltal, som gör att vi kan följa och utvärdera hur väl vi lyckas, säger Mille Millnert.

Han förutsätter mer av profilering och omprioritering av verksamheten framöver.

– Vi kommer inte kunna vara bra på allt, utan måste välja de områden som vi ska satsa extra på. Samtidigt ska vi vara tillräckligt breda för att vi ska klara vårt uppdrag.

Mille Millnert Använder bilden av ett slott för att beskriva vad han menar.

– LiU har ett brett uppdrag och måste alltså ha en bred bas. Men samtidigt behöver vi några tinnar och torn som sticker upp, något som syns och som också ger en bra utsiktspunkt över vad som sker i omvärlden.

En kombination av bredd och spets, alltså. Både inom forskning och utbildning.

– Vi har idag ett antal torn, men de skulle kunna vara fler. Och jag menar att vi i första hand behöver bygga klart halvfärdiga torn, snarare än att lansera nya himlastormande projekt. Risken är att de inte blir mer än små vakturer.

Mille Millnert lyfter fram den ökade koncentrationen av resurser till starka forskningsmiljöer som en tydlig omvärldsförändring.

– Alla går den vägen, både i Sverige och utomlands.

Här läggs idag ett ökat ansvar på universitetsledningarna att peka ut sina starkaste miljöer. Hur identifierar man dem?

– En del av gallringen görs åt oss av forskningsfinansierarna. Vi kan se vilka forskargrupper som tidigare har varit framgångsrika när det gäller att dra in medel i stark konkurrens.

Så var det till exempel när man i höstas plockade ut vilka grupper som skulle komma ifråga för ansökan till Vetenskapsrådets Linnéstöd (se artikel på sidan 4). Förutom förmågan att dra in externa forskningsanslag tittade man även på publicering i erkända vetenskapliga tidskrifter.

– Det är verktyg som håller långt, menar Mille Millnert och konstaterar att man lyckades nå en bred uppslutning bakom det förslag som lämnades in.

EN FRAMTIDA NYCKELFRÅGA är hur väl LiU lyckas klara den generationsväxling som står för dörren. Under de närmaste sex åren kommer 40 procent av professorerna och var fjärde lektor gå i pension. En särskild strategi för rekrytering av lärare och forskare har arbetats fram (se artikel på sidan 8).

– Många lärosäten befinner sig i samma situation som oss, så här gäller det att vi gör vårt yttersta. Vi ska både rekrytera ett antal erkända toppforskare, men är också beredda att erbjuda bra villkor för unga lovande forskare som är i början av sin karriär.

– Men det är också viktigt att vi fortsätter

Fördel LiU

Tidningen är producerad av en redaktionsgrupp inom Kommunikation & Media vid Avdelningen för externa relationer.

Redaktör: Lennart Falklöf, tel 013 – 28 16 93, lennart.falklof@liu.se. • Skribenter: Eva Bergstedt, Louise Frykheden, Åke Hjelm, Gunilla Pravitz, Anika Agebjörn och Lennart Falklöf. • Layout: Magnus Johansson. • Adress: Externa relationer, Linköpings universitet, 581 83 Linköping. • Tryckeri: VTT-Grafiska, Vimmerby 2006.

– med tinnar och torn!

att utveckla våra utbildningar. Här har LiU en ledande position i landet och den ska vi se till att slå vakt om, säger Mille Millnert.

Attraktiva utbildningar med engagerade lärare ska locka nya studentkullar till LiU. Och siktet måste vara inställt på att få hit de allra bästa studenterna, betonar Mille Millnert.

– Här handlar det om tydlighet i den information vi går ut med. Man ska veta vad man ger sig in på, vilka krav som ställs. Och de kan förstås variera från utbildning till utbildning. Vi har 27 000 studenter med olika inriktning och mål.

Samtidigt är Mille Millnert noga med att universitetsstudier är en heltidssyssla.

– Heltidsstudier ska vara 40 timmar i veckan. Om man klarar sig på neråt hälften,

så är det troligen något fel på kraven.

När det gäller pedagogik och förnyelse ligger LiU långt framme hävdar Mille Millnert.

– Möjligen skulle vi behöva bli bättre generellt på att arbeta med de mer personlighetsutvecklande inslagen.

EKONOMIN är ett ständigt bekymmer för en universitetsrektor. För att stärka forskningsfinansieringen har en särskilt arbetsgrupp, Grants Office, etablerats inom Avdelningen för externa relationer. Merparten av dess arbete handlar om att hjälpa forskare med ansökningar, nationellt och internationellt.

Men man ägnar sig också åt att bearbeta privata och andra givare, så kallad fundraising (se sidan 8).

folk måste vilja vara här. LiU ska vara en plats där människor kan förena sina egna mål med organisationens, säger Mille Millnert.

Den medarbetarundersökning som genomfördes förra hösten gav positiva besked. Svarsfrekvensen var hög och de allra flesta trivdes bra med LiU som arbetsplats. En del pekade dock på stress och otydligt ledarskap.

– Vi behöver utveckla det akademiska ledarskapet. Vi har redan gjort en hel del när det gäller prefekterna. Nu ska vi gå vidare med särskilda insatser för chefer på mellan-nivå – studierektorer, ämnesföreträdare och andra, berättar Mille Millnert.

– Men vi behöver också utveckla medarbetarskapet. Alla har ansvar för sin arbetsmiljö. Och även om det kan finnas konkurrens om utrymme och resurser, så är det viktigt att man visar respekt för varandras uppgifter och roller.

Medarbetarundersökningen följs nu även upp ute på institutioner och avdelningar (se artikel på sidan 9).

UNDER DET GÅNGNA ÅRET har också ett varumärkesprojekt genomförts inom LiU. I intervjuer och samtal har lärare, studenter, alumner, journalister, näringslivsfolk, forskningsfinansiärer och andra har gett sin syn på hur de ser på LiU (se artikel på sid 14).

Vid sidan om självklara grundläggande värden som vetenskaplighet, integritet, professionalism och respekt ledde projektet även fram till att tre kärnord valdes ut för att beskriva LiU: innovativt, gränsöverskridande och relevant.

– Det är intressant att bilden av oss var så lika inifrån och utifrån. Vi ses av alla som starka på utbildning, medan vår forskning är mindre känd. En del ser oss också som mindre än vi faktiskt är. Det gäller även internt. Den snabba expansionen tycks ha lett till att vi mentalt ännu inte helt vuxit i kostymen.

Varumärkesprojektet har också lett fram till en mer enhetlig profilering av LiU. En ny grafisk profil har utvecklats. Och LiU har fått en egen slogan – expanding reality.

– Jag har funderat en hel del på det. Är det bra eller dåligt? Fyndigt eller larvigt? Jag har kommit fram till att det är riktigt bra. Att vidga vetandets och verklighetens gränser är ju precis vad vi håller på med. Jag gillar mångtydigheten i uttrycket – att det samtidigt sätter fokus på det växande vetandet i sig, men också på att vars och ens verklighet växer i takt med att vi lär oss nytt.

Ändå var han lite förvånad över den stora entusiasm som förslaget väckte när det drogs i ledningsrådet. Och han verkar räkna med en och annan kommentar i korridorerna.

– Man kan säkert ha åsikter både om detta och om annat. Men det är ju så det ska vara på ett universitet. Jag vill inte att alla ska tycka som jag – det skulle vara trist, säger Mille Millnert och ler.

LENNART FALKLÖF

– Det handlar om att dra till sig nya resurser, säger Mille Millnert. Och det har lyckats fantastiskt bra i kampanjen Forskning & Framtid i Norrköping, där uppslutningen från kommun och näringsliv varit stor. Där har vi totalt fått in 58 miljoner kronor som bland annat finansierar flera tjänster som forskarassistent.

– När vi nu breddar oss till hela universitetet är det svårt att säga vad som är rimligt att sikta mot. Helt klart finns här en stor potential, inte minst genom alla våra alumner, men vi ska samtidigt inte räkna med snabba pengar.

I STRATEGIPLANEN framhålls att LiU ska vara en attraktiv arbetsplats.

– Vi kan inte konkurrera med löner, utan

Mer till starka forskningsmiljöer

— SEX GRUPPER SLÅSS OM PENGAR FRÅN VETENSKAPSRÅDET

Alla gör det – satsar på starka forskningsmiljöer. Trenden har kommit för att stanna och under 2005 har Vetenskapsrådet, SSF, Vinnova och Formas lagt hundratal miljoner på grupper som får långsiktig finansiering för sin forskning. I år växer beloppen och nu kommer också FAS med i leken.

Hittills har svenska forskningsfinansierare i jämförelse med övriga Europa och USA spritt en större del av sina pengar på små projektanslag. För att komma upp i nivå med andra ledande forskningsnationer bör 10-15 procent av tillgängliga medel ges till starka miljöer, enligt en rapport som LiU:s förre rektor Bertil Andersson lade fram 2004 på uppdrag av utbildningsdepartementet.

Samma år utlyste Vetenskapsrådet (VR) för första gången tio starka forskningsmiljöer som var och en finansieras med 4-5 miljoner per år i tio år. LiU missade det tåget, men fick i stället framgångar hos Vinnova, Formas och Stiftelsen för strategisk forskning (SSF). Under 2005 hamnade fem starka miljöer/centrum vid LiU (se artiklar härintill).

MEN ALLRA MEST PRESTIGE ligger i VR:s utlysningar. Inom det nya s.k. Linnéstödet ligger 140 miljoner kronor i potten, och för första gången är det formellt lärosätena, inte forskarna själva, som söker och därmed ska peka ut sina starka områden. Avsikten är att

skapa nationell konkurrens mellan lärosätena vilket förväntas påverka deras strategiska prioriteringar.

– Det är symboliskt oerhört viktigt att vi tar hem åtminstone en miljö under de kommande åren, och vi har några grupper som står sig väldigt bra internationellt, säger Per Dannetun, forskningskoordinator vid Grants Office.

Arbetet startade i slutet av vårterminen med en hearing där rektor Mille Millnert erbjöd universitetets alla forskargrupper att anmäla intresse. 23 stycken nappade och efter sommaren inleddes en första granskning där tio föll bort.

Tre kriterier var avgörande i den fortsatta granskningen:

- * Gruppens storlek – minst fem, gärna tio internationellt erkända forskare måste ingå.
- * Förmåga att dra in externa forskningsmedel.
- * Hög och stadig publiceringsnivå i erkända tidskrifter.

Till slut återstod sex miljöer, vars slutliga ansökningar lämnades in i januari. Senast 1 juli 2006 ska VR ta beslut.

– Jag trodde att forskare som sällades bort skulle bli upprörda, men så blev det inte. När man pratar med människor vid LiU visar det sig att det finns en konsensus om vilka grupper som är starka, men detta finns inte nedskrivet någonstans. Det är bra att vi nu får en större transparens. Samtidigt ska man komma ihåg att det fanns fler än dessa sex som var väldigt starka, säger Per Dannetun.

ÄVEN OM MAN INTE ska överdriva betydelsen av den nya finansieringsformen tror Per Dannetun att den kommer att få följder för

universitetet, på gott och ont. Regeringen önskar att universiteten prioriterar bland sina forskningsprofiler, så att det inte bedrivs för mycket likartad forskning vid de olika lärosätena och satsningen på de starka forskningsmiljöerna är ett led i detta. Sannolikt så kommer på sikt några forskningsområden att avvecklas vid universiteten och eventuellt blir det också förändringar i grundutbildningen på grund av detta.

Det finns farhågor för att stora satsningar på etablerade forskningsmiljöer kommer att missgynna den mer udda forskningen och mindre men kanske lika viktiga projekt. Men trots allt ska fortfarande den allra största delen av medlen gå till projektstöd. En annan invändning är att en riklig och långsiktig finansiering gör forskarna feta och lata.

– Men det blir knappast bättre forskning av att professorerna ägnar större delen av sin tid åt att söka pengar. De gör bättre nytta genom att forska, säger Per Dannetun.

De här sex miljöerna valdes ut av universitetsledningen:

- **Samtalsforskning** – Jan Anward, Karin Aronsson och Per Linell (ISK)
- **Systemneurobiologi** – Anders Blomqvist, Fredrik Elinder, Sivert Lindström (IBK), Per Jensen, Stefan Thor (IFM)
- **Funktionella material** – Lars Hultman, Igor Abrikosov, Göran Hansson, Ulf Helmersson, Erik Janzén, Bo Monemar, William R Salaneck, Sven Stafström, Roger Uhrberg, Rositza Yakimova (IFM)
- **Organiska material** – Olle Inganäs, William R. Salaneck, Ingemar Lundström, Bo Liedberg, Sven Stafström (IFM), Magnus Berggren (ITN)

Forskning om obemannade flygfarkoster, under ledning av IDA-professorn Patrick Doherty, ingår i en miljö som fått SSF-anslag och som nu även valts ut i VR-utlysningen.

- **Modellering, visualisering och integrerad information** – Lennart Ljung, Fredrik Gustafsson, Lars Nielsen (ISY), Patrick Doherty (IDA), Anders Ynnerman (ITN)
- **Hörselnedsättning och dövhet** – Jerker Rönnberg, Gerhard Andersson, Björn Lyxell (IBV), Birgitta Larsby, Stig Arlinger, Thomas Lunner, Stefan Stenfeldt (INR), Erik Borg, Berth Danermark (Örebro universitet).

ÅKE HJELM

Högt citerade forskare väger tungt

— BIBLIOMETRI ANVÄNDS FÖR ATT BEDÖMA VETENSKAPLIG STYRKA

Ett forskningsresultat är inget värt förrän det testats eller utnyttjats av en annan forskare. Hur flitigt en forskares arbeten citeras är därför ett mått på den vetenskapliga kvaliteten. Men det gäller att inte jämföra äpplen och päron.

Omdömen som excellens, världsledande och spjutspets snurrar allt oftare omkring i vetenskapens värld. Ett objektiva kvalitetsmått är alltmör efterfrågat: av forskningsfinansierare som vill vara säkra på att de får utdelning på sina satsningar, av universitetsledningar som vill veta hur de ska bygga sina styrkor. Ulf Sandström, LiU-docent och konsult inom området forskningspolitik, jobbar med att utveckla metoder för bibliometriska analyser av forskargrupper.

– Tror vi på att citeringsgraden visar att ett viktigt resultat kommit fram, då är det möjligt att använda det måttet för att rangordna forskare. Men hittills har man ofta jämfört äpplen med päron, säger Ulf Sandström.

Olika forskningsområden har olika tra-

ditioner och struktur för publicering. Hur många tidskrifter finns det? Hur ofta kom-

Ulf Sandström har knutits på deltid till filosofiska fakulteten och rektors stab för att arbeta med bibliometriska analyser.

mer de ut? Hur många referenser får man ha i sin artikel?

De nya metoderna för bibliometrisk analys väger in sådana skillnader och är dessutom oberoende av skala – det är ingen självklar fördel att ha publicerat 200 artiklar jämfört med 50. Tidskrifternas prestige varierar stort och det påverkar antalet citeringar.

Grunden för analyserna är Thomsons databas ISI Web of knowledge, som innehåller 23 miljoner artiklar och 360 miljoner referenser publicerade 1982-2004. Basens 8 700 tidskrifter är indelade i 250 klasser.

En analys av en forskargrups internationella ställning börjar med att relevanta artiklar identifieras. Sedan tar man fram antalet citeringar per artikel, en siffra som därefter jämförs med referensvärden för tidskriftsklassen. Resultatet blir en kvot som bör vara väl över 1 om man inte vill räkna sig till medelmåttorna. 3 eller däröver säkrar en plats i Europatoppen.

Proceduren kallas normalisering och har sitt ursprung i Belgien och Nederländerna. I Sverige lanserades den våren 2005 och har använts av en rad lärosäten i samband med ansökningarna om Vetenskapsrådets Linnéstöd.

Ulf Sandström har varit med och granskat drygt ettusen forskare vid svenska lärosäten, som i medeltal visade sig ligga 70 procent över världsgenomsnittet.

– Men det är viktigt att man ser dynamiskt på den här processen. Det är inte fråga om att ta fram en dom över någon. Bibliometri fyller en funktion som utvecklingsinstrument för universiteten, för att skapa medvetenhet om vikten av att välja var man publicerar sina resultat, att det är kvalitet och inte kvantitet som räknas.

Forskare i humaniora och samhällsvetenskap har sina egna traditioner som inte riktigt passar in i modellen. Bland annat publicerar de – i motsats till medicinare och tekniker/naturvetare – till stor del i svenska tidskrifter. Ulf Sandström arbetar på en lösning som går ut på att lägga till ett antal svenska databaser, eventuellt också andra typer av indikatorer som genomslag i media.

ÅKE HJELM

Fotnot: Vill du veta mer? Knappa in www.forskningspolitik.se

Nära 130 miljoner till tre strategiska forskningscentrum

Linköpings universitet fick tre av totalt 18 forskningscentrum i en svensk rekordsatsning på strategisk forskning.

Totalt satsar Stiftelsen för strategisk forskning 800 miljoner kronor under fem år, varav 127 miljoner går till LiU.

– Det är en stor framgång för Linköpings universitet och ett bevis för att vi driver forskning vid den absoluta internationella fronten inom områden av strategisk betydelse för Sverige, säger rektor Mille Millnert.

De tre centrum som hamnar på LiU är:

- **Funktionella tunnfilmsmaterial** – med professor Lars Hultman som ledare i samverkan med professor Karin Larsson, Uppsala universitet. Anslag: 45 miljoner kronor.
- Varhelst det finns en yta ska vi vara med och göra den bättre. Vår forskning ska i första hand rikta sig mot verktyg, elektronik och biomedicin. Tillämpningarna är oräkneliga, säger Lars Hultman.
- Centrumet består av forskargrupper som specialiserat sig

på materialfysik, kemi och fasta tillståndets elektronik. Genom att inkorporera kompetens inom beräkningsmetoder, smörjning och nanovetenskap kommer centret att bestå av ca 40 forskare med en ambition att ta sig an tillämpningsinspirerad grundforskning speciellt inom det framväxande området nanoyteknik.

- **Modellering, visualisering och informationsintegration** – med professor Lennart Ljung som forskningsledare. Anslag: 45 miljoner kronor.
- Vi vill få grepp om den typ av komplexa beslutsstöd som

krävs för autonoma funktioner i många olika sammanhang, till exempel obemannade flygfarkoster och kollisionssundvikande system. Detta är ett framtidsinriktat stråk i svensk industri, och vårt syfte är att hålla nära relationer till industrin, säger Lennart Ljung.

För att uppnå detta har han samlat forskare inom områdena reglerteknik, sensorinformatik, fordonssystem, artificiell intelligens och vetenskaplig visualisering.

– Det ska bli intressant att se hur de olika grupperna gemensamt kan driva dessa teman

Lars Hultman (t.v.) i samspråk med doktoranden Jörg Neiderhardt.

Satsning på arbetslivsforskning

Strax före sommaren i fjol kom beskedet från Vinnova: Linköpings universitet får 70 miljoner kronor för att bygga upp ett nytt forskningscentrum, Helix, med fokus på hur hälsa, lärande och innovationer påverkar rörligheten i arbetslivet. LiU och externa partners skjuter till lika mycket var, vilket betyder totalt 210 miljoner på tio år.

Nu är planeringen i full gång. Ett brett anlagt forskningsprogram ska brytas ner till konkreta projekt. Det sker i dialog mellan forskarna och de 20-tal externa partners som finns med. Exempel på partners är Saab i Linköping, Siemens i Finspång och BT i Mjölby, samt Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan.

Forskningsprojekten ska vara gränsöverskridande i flera bemärkelser; både multidisciplinära och flersektoriella.

Ett projekt handlar om frågan kring övertalighet. Där arbetar forskare vid Helix tillsammans med Saab, Trygghetsrådet, Östsam och Mjärdevi Incubator.

– Det handlar bland annat om hur människor i en situation med övertalighet, som man nu har på Saab, kan uppmuntras till att starta eget. Det involverar entreprenörskap, idéutveckling och innovationer, säger Per-Erik Ellström, pedagogikprofessor och föreståndare för Helix.

Totalt konkretiseras nu tre större forskningsområden: Rörlighet och lärande i utvecklingsprocesser, hälsofrämjande

arbetsplatser, samt vardagsinnovationer och ständig förbättring.

Angreppssätten är många, liksom idéerna och de konkreta projekten. Ett exempel är validering, ett forskningsprojekt inom området Rörlighet och lärande. Det gäller att hitta metoder för hur man kan synliggöra och erkänna människors reella kompetens, och hur den formellt kan valideras. Projektet drivs ihop med bl.a. Linköpings kommun.

– Innan människor kan kompetensutvecklas måste man ju veta vilken kompetens de har, säger Per-Erik Ellström. Och det kräver bra system för validering.

Nu flyttar Helix in i Hus Ett, alldeles vid entrén till Campus Valla. Där samlas de seniora forskarna i programmet, för

framåt, säger Lennart Ljung.

- **Organisk bioelektronik** – med professor Magnus Berggren som forskningsledare och professor Agneta Richter-Dahlfors, Karolinska institutet, som partner. Centrumet får ett anslag på 37 miljoner kronor.
- Vi på LiU älskar elektroner, och KI-folket jobbar med hormoner och celler. Nu vill vi skapa organiska komponenter som kan översätta biologiska signaler till elektroniska och omvänt, säger Magnus Berggren.
- Centrumet bygger på ett nära samarbete mellan forskare inom cell- och molekylärbiologi, neurobiologi och stamcells forskning vid Karolinska Institutet och forskare som arbetar med organiska material vid Linköpings universitet och Acreo. Det handlar om att skräddarsy material som efterliknar cellens funktioner och kan integreras med celler och vävnader för att man skall kunna angripa nyckelfrågor.
- Anslagen betalas ut under en femårsperiod med start 2006.

ÅKE HJELM

Professor Per-Erik Ellström.

utom Per-Erik Ellström, arbetslivsforskarna Kerstin Ekberg och Jörgen Eklund, sociologen Lennart Svensson och entreprenörsforskarna Elisabeth Sundin och Magnus Klofsten.

Hösten 2006 inleds rekryteringen av doktorander och i februari 2007 startar forskarutbildningen.

ANIKA AGEBJÖRN

Djuravel i fokus

Etologin, läran om djurens beteende, har hamnat i forskningens hetluft. Bakom detta ligger den nya genetiken som skapar många nya spännande frågeställningar.

När forskningsrådet Formas i höstas valde ut sina fem starka forskningsmiljöer var det därför ingen överraskning att »Centrum för funktionell genetik – gener, egenskaper och djurskydd« kom med. Detta samarbetsprojekt mellan LiU, Uppsala universitet och Sveriges

lantbruksuniversitet (SLU) får 25 miljoner kronor för fem års forskning.

Per Jensen, professor i etologi vid LiU, är en av centrumets tre forskningsledare. De andra är Leif Andersson, professor i husdjursgenetik vid Uppsala universitet och Linda Keeling, professor i djurskydd vid SLU. Trion har jobbat tillsammans i snart tio år. Deras forskningsmeriter och den unika kopplingen av genetik, etologi och djurskydd var ett starkt kort i konkurrensen.

– Vår forskning syftar till

Per Jensen samarbetar med forskare på Uppsala universitet och SLU.

bättre kunskap om hur djuraveln fungerar. Aveln bygger på att man definierar sina mål, till exempel större ägg. Men de mekanismer som styr detta gör också att andra egenskaper förändras: det kan handla om benproblem eller beteendestörningar. Det kan vi redan se i våra resultat. Vi har identifierat kromosom-regioner där det finns gener som styr alla dessa egenskaper, det vill säga om man selekterar för en av dem så följer de andra med på köpet, säger Per Jensen.

ÅKE HJELM

Forskare om starka miljöer

De stora forskningsfinansiärerna lägger nu en allt större del av sina pengar på »starka miljöer«, »strategiska centra« etc. Vad kan den här trenden innebära för din forskning?

EVA SWAHN, PROFESSOR I KARDIOLOGI:

– Det kan vara strategiskt att satsa på starka miljöer och på det viset leda forskningen framåt i Sverige. En nackdel är att små team och nya forskare får allt svårare att finansiera sin forskning som kanske skulle kunna vara det som är framtiden. För egen del påverkar dock trenden inte min forskning negativt.

REINER LENZ, UNIV.LEKT. I MEDIOTEKNIK:

– Jag har alltid försökt jobba med problem där jag kan vara en av några få i små specialområden. Jag kan och vill inte tävla med stora spelare i heta områden. Men det blir allt svårare att överleva med den strategin, det finns allt färre resurser för avancerade högriskprojekt med några få inblandade, och därför tror jag att dessa trender är negativa för mig personligen.

BOEL BERNER, PROFESSOR INOM TEMA T:

– Min rädsla är att trenden verkar konserverande – man skapar ett system som belönar de redan väletablerade och gör det svårt för nya miljöer inom okända forskningsområden. Det är också väldigt markant att jämställdheten blir eftersatt. Av de tio miljöer som VR satsade på 2005 hade nio av tio manliga ledare.

– Vi har haft flera stora programanslag genom åren, medellånga projekt med 3-4 forskare som kan vara väl så kreativa. När forskningsmedlen samlas hos ett fåtal stora aktörer som lägger en allt större andel medel på starka miljöer blir osäkerheten större för de sökande.

PETER PÅHLSSON, UNIV.LEKT. I KLINISK KEMI:

– Samlade satsningar på forskningsmiljöer är positivt. Det behövs rejäla resurser för att åstadkomma bra forskning. Faran är att forskning inom nya områden, där vi idag inte vet om den leder till nyttig kunskap, kan bli lidande. För egen del innebär trenden ett ökat fokus på kommersiell tillämpbarhet för forskningen samt behov av ökade nationella kontaktnät.

ELIN WIHLBORG, UNIV.LEKT. I STATSJETENSKAP:

– Eftersom jag är ganska ung i forskarvärlden och hoppas kunna jobba ett par decennier till, så har jag redan mer eller mindre anpassat mig till sådana förhållningssätt. För mig är det naturligt att forskning ska ha samhällsrelevans och jag ser det som relativt oproblematiskt att andra samhällsaktörer samspelar i min forskning med både finansiering, frågeformulering och återkoppling.

JERKER RÖNNBERG, PROFESSOR I PSYKOLOGI:

– När det gäller handikappforskningen i stort och hörsselforskningen mera specifikt så ligger denna satsning helt i linje med den stora miljö som vi redan har under uppbyggnad inom Institutet för handikappvetenskap och som vi artikulerar i våra ansökningar om att få anslag som stark miljö. Den som just nu är aktuell är den till VR. För oss – som utnyttjar kompetenser inom alla fakulteter – är det därför oerhört viktigt att man kan fokusera ett problemområde. Vi behöver många komplementära kompetenser för att ge så ingående och vetenskapligt hållbara kunskaper som möjligt.

Eldsjälar och entreprenörer lyfter utbildningen

Grundutbildningen vid LiU har en stark position i landet. Tacka egagerade eldsjälar och framsynta förnyare för det!

Linköpings universitet har länge legat i framkant när det gäller att tänka nytt inom grundutbildningen. Nya program och pedagogiska arbetssätt har växt fram och fått efterföljare på andra håll.

Exempen är otaliga. Linköping gick tidigt i bräschen för särskilda civilingenjörsutbildningar i industriell ekonomi (I) och datateknik (D). Då var det många som fnös, men idag är det prestigeutbildningar runtom i landet. Hälsouniversitetet introducerade i mitten av 1980-talet ett helt nytt pedagogiskt tänkande med bland annat problembaserat lärande, som senare även använts i utbildning av psykologer, civilingenjörer och barnomsorgspersonal. När LiU Norrköping tog fart på allvar 1997-98 startade inte mindre sju nya utbildningsprogram, varav flertalet då saknade motsvarighet på andra håll i landet.

Så där kan man fortsätta att rada upp exempel. I grunden vilar allt på engagerade lärarinsatser, både i vardagen och när något nytt tar form.

NYA UTBILDNINGAR FORTSÄTTER att växa fram vid LiU. Ett av dessa är logoped-programmet, där den första kullen studenter nu är inne på sitt tredje av totalt fyra år.

Att dra igång ett helt nytt program sätter lärargruppen ordentligt på prov. Parallellt med att utbildningen genomförs måste planering och förberedelser för kommande inslag ständigt pågå.

– Ungefär som att lägga ut räls med tåget alldeles bakom sig, konstaterar programstudierektor Anita McAllister.

Hon berättar livfullt om hur man på olika sätt försöker bygga upp en utbildning som sticker ut lite extra.

– Som det här med ämnesintegrationen. Hos oss läser studenterna lingvistik, fonetik, psykologi, medicin och logopedi integrerat med ett specifikt fokus, till exempel barns språkutveckling. Det upplägget är vi ensamma om i landet, såvitt jag vet.

Det innebär också ett nära samarbete

Anita McAllister

mellan lärare med olika inriktning.

– Det är oerhört spännande och lärorikt att jobba tillsammans. Det är mycket som ska stötas och blötas innan man når fram. Vi kan till exempel använda samma term men mena olika saker vilket är förvirrande innan man känner till det.

Man arbetar målmedvetet med att binda ihop teori och praktik. Därför ingår även moment med färdighetsträning, då studenterna till exempel får träna på varandra att göra tester av olika slag. Man erbjuder även röstträning för lärarstudenter, i grupper ledda av logopedstudenter.

– Och när studenterna är ute på praktik får de alltid med sig en uppgift att ta reda på och sedan redovisa. I början är det enkla

saker, men allt eftersom ökar vi på svårighetsgraden.

Utbildningen växer fram i samspel med studenterna.

– Vi försöker att lyssna och ta till oss av deras synpunkter. Det är lätt att bli överambitiös, att vilja få in för mycket, men det är sådant vi kunnat korrigera efter hand. Som helhet känns det utan tvekan som vi är på rätt spår, säger Anita McAllister.

Tomas Svensson

ATT GENOMFÖRA STORA projektarbeten i grupp har blivit ett viktigt inslag på flera utbildningar på tekniska högskolan.

– Det handlar om att ge teknologerna tillfälle att träna sig på de arbetsformer som används inom industrin. På det här sättet vill vi öka de kreativa och ingenjörsmässiga delarna i utbildningen, säger Tomas Svensson, universitetslektor i datateknik och en av de drivande personerna bakom projektkurserna.

Det började för ungefär fem år sedan på Y-programmet. Tillsammans med bland andra amerikanska Massachusetts Institute of Technology hade Linköping dragit igång ett internationellt samarbete kring pedagogisk förnyelse av den tekniska utbildningen (kall-

lat CDIO). Målet var just att stärka de ingenjörsmässiga inslagen.

– Men man kan ju inte införa större projektarbeten utan att ha ett verktyg som gör att det kan genomföras på ett kontrollerat sätt. Så jag slog mej ihop med Christian Kryssander och utvecklade en projektmodell som liknar det som används i industrin, men som anpassats för akademiskt bruk.

Med hjälp av verktyget, kallat LIPS, kan man ha koll på ett projekt hela vägen från beställning över design och testning fram till leverans av färdig produkt. Det har blivit ett uppskattat hjälpmedel, som numera används i projektkurser på en rad civilingenjörs- och ingenjörsutbildningar.

– I år handlar det om ungefär tusen studenter som arbetar med 150 olika projekt, berättar Tomas Svensson.

Ett projekt kan till exempel handla om att bygga en robot som klarar av ett antal specifika uppgifter. Vanligtvis arbetar ungefär sex personer i varje projektgrupp.

– Det är spännande att se vilken kreativitet som utvecklas i grupperna. Man tycker att det är kul att göra något »på riktigt«. Och det är bra för självförtroendet att upptäcka att man faktiskt klarar av mer än man kanske trodde. Man blir stärkt i sin ingenjörssroll, säger Tomas Svensson.

För sina insatser nominerades Tomas Svensson häromåret av såväl Y- som D-sektionen till teknologkårens pris Gyllene Moroten.

– Studenternas uppskattning är den bästa belöning man kan få, säger han glatt.

Det är han inte ensam om att tycka. Många lärare får en extra kick när studenterna fördelar sina pedagogiska priser.

EN ANNAN UPPSKATTAD lärare är Hälsouniversitetets nye dekan Mats Hammar, som fått läkarstudenternas pris till bästa kliniska

»Det oväntade ger kickar« – tre LiU-lärare om glädjen

Vad är det bästa med att undervisa? Vad är det som ger »kickar« och vad händer egentligen i kontakten med studenterna? Vad vill lärarna uppnå i sin undervisning och har de några speciella grepp som funkar bättre än annat? Vi frågade tre prisade LiU-lärare.

LARS ALFRED ENGSTRÖM, universitetslektor i fysik. Mottagare av rektors pris till särskilt förtjänta lärare (1989), Gyllene Moroten (1991), Akademiska Föreningens pris för engagemang i tredje uppgiften (2004) och Årets lärarutbildare (2005):

– Nu, när jag har en lång lärarerfarenhet att falla tillbaka på, består kickarna framför allt i själva undervisningssituationen, föreläsningen. Att under 90 minuter få hundra vuxna personers uppmärksamhet är stimulerande och uppfordrande – det åligger ju mig att fylla tiden med relevant och stimulerande innehåll. Men med 35 års lärarerfarenhet finns oftast en repertoar av exempel, perspektivbyten och infall.

– Om atmosfären känns vänlig och tilltalande och engagemanget rinner till, kan närvarokänslan bli total. På engelska används ibland ordet »flow« för detta tillstånd – ett flöde av associationer som avlöser varandra

Lars Alfred Engström

och flyter iväg längs ett oberäkneligt grenverk. Ibland blir jag lika förvånad som åhörarna över var vi hamnar. Sådant ger en kick!

– Undervisning innebär stora utma-

ningar: att väcka intresse hos den som inte har det, att bakom ett gytter av fragment hitta ett allmängiltigt sammanhang, att hitta perspektiv som gör det svårbegripliga enkelt, att förverkliga en vision av en kurs som inte finns men som borde göra det och att få en vag känsla av olust kondenserad till ett formulerbart problem.

– Men för den som är intresserad av sitt ämne är det en förmån få anta dessa utmaningar. Det innebär ju att man på tjänstetid kan ägna sig åt sådant som man annars skulle tvingats använda fritiden till – grubbel över ämnets paradoxer, dispyter med insiktsfulla kolleger, läsning av de stora tänkarnas alster. Ibland kan detta leda till vånda och vakna nätter men upplösningen innebär oftast en känsla av skapande eufori när problemen löser sig och nya infallsvinklar uppenbaras.

– Egentligen är det konstigt att det nästan alltid blir ett så trevligt slut på grubblerierna. Men mitt ämne, fysik, tycks vara sådant. Det verkar nästan alltid finnas ett betraktelsesätt som förenar enkelhet och skönhet. Fysiken är inte bara underbar – den är också undervisningsbar.

MATHIAS MARTINSSON, universitetslektor som bl.a. undervisar i politisk filosofi och politisk idéhistoria på Lärarprogrammet och Samhälls- och kulturanalysprogrammet på LiU Norrköping. Fick ifjol studenternas pris »Årets pedagog« inom Filosofiska fakulteten och Utbildningsvetenskap:

– Det bästa med att undervisa är svårt att fånga i ord. Det kan exempelvis vara att mitt under en föreläsning eller ett seminarium få en fråga som är helt oväntad och när man börjar svara märker att man tillsammans med studenterna flyttar fram positionerna, utforskar marker som man inte förut beträtt. När studenterna blir aktiva medskapare, ja, då känner man att det är deras lärande som styr, inte en kursplan eller en litteraturlista.

– Eller när engagemanget från min sida rörande en viss fråga tar skruv och studenterna själva uppfattar det vi talar om som av

Mathias Martinsson

handledare, Kandidat Kork, inte mindre än fyra gånger! Han har även varit engagerad i utvecklingen av den kliniska handledningen.

- Vi satte oss i en arbetsgrupp häromåret
- några lärare och en student från HU tillsammans med folk från landstinget – med ambitionen att ta fram ett program som skulle göra oss bäst i landet på detta område, berättar Mats Hammar.

Nu håller det på att genomföras. Delvis är det till synes enkla saker som att det på varje klinik ska finnas någon med särskilt ansvar för att introducera läkarkandidaterna och att var och en dessutom ska ha en personlig handledare att vända sig till.

- Men det handlar också om att ge studenterna mer ansvar, att de inte bara ska vara passiva observatörer. Vid några pass ska de få genomföra ett komplett patientbesök – lyssna till patientens beskrivning av sin sjukdom, undersöka, ställa diagnos och ge råd. Givetvis med handledaren på plats och den som tar det medicinska ansvaret, berättar Mats Hammar.

Som ny dekan vill han bland annat stärka den pedagogiska forskningen kring HU:s studieformer. Dessutom har han en idé om att införa förbättringskunskap i samtliga utbildningar.

- Enkelt uttryckt handlar det om att låta HU-studenter arbeta med ett konkret praktiskt problem som syftar till att utveckla den kliniska verksamheten. Tanken är att man arbetar i team med personer från olika utbildningar. Än så länge är det dock bara på idéstadiet, säger Mats Hammar.

DET SJUDER ALLTSÅ av idéer runtom på LiU. Och Bolognaprocessen ger ytterligare incitament till nytänkande. Hela utbildningsstrukturen förändras med tre år på grundläggande nivå och två år på avancerad (master) nivå. Hösten 2007 ska det hela vara igång. Än en gång är det alltså dags för de engagerade entreprenörerna att kliva fram. I själva verket är de redan igång ...

LENNART FALKLÖF

Nöjda studenter och lärare

Linköpings universitet har Sveriges mest nöjda studenter.

Det visade sig när Höskoleverket i en stor undersökning frågade 15 000 studenter vid landets lärosäten (Studentspegeln, 2002). 94 procent av LiU-studenterna gav betyget mycket bra eller bra på sin utbildning, vilket var högre än någon annanstans. LiU låg även i topp tillsammans med Lunds universitet när frågan var om man skulle välja samma universitet om man fick välja på nytt.

Även många LiU-lärare verkar kunna gå till jobbet med ett leende på läpparna. De låg klart i topp i alla kategorier när Höskoleverket frågade landets höskolelärare hur de

såg på förutsättningarna att kunna leva upp till grundläggande mål med utbildningen: att den ska vila på vetenskaplig grund, ge förmåga till ett kritiskt förhållningssätt, ge förmåga att självständigt lösa problem och förmåga att självständigt följa kunskapsutvecklingen inom det egna området (Lärarspegeln, 2003).

LiU-studenterna är också mer eftertraktade än andra på arbetsmarknaden. I en färsk undersökning Höskoleverket gjort av hur studenterna lyckats få jobb, hamnade LiU i topp bland de stora universiteten. 83 procent av LiU-studenterna hade etablerat sig på arbetsmarknaden ett år efter examen (HSV, Rapport 2005:42 R).

Kårerna tycker till

Vad är viktigast för att utveckla LiU:s utbildningar? Kårerna kommenterar arbetet:

ÅSA JERNBERG, KÅRORDFÖRANDE FÖR LINTEK:

- Studentinflytande är universitetets främsta verktyg för att säkra kvalitet i grundutbildningen. De studeranderepresentanter som sitter med i grupper, råd, nämnder och styrelser över hela universitetet gör en stor insats för utvecklingen av våra kurser och program. Dock är det av stor vikt att universitetets studenter får bättre återkoppling på det arbete som sker, att medvetandet höjs om vad studiebevakning och utvärdering leder fram till.

Åsa Jernberg

- Det är också viktigt att studenterna känner en tydlig koppling mellan utbildning och arbetsliv. Föreläsare från arbetslivet och projektkurser ute hos företag och andra arbetsgivare är två exempel på aktiviteter som kan bidra till detta.

- Ytterligare en viktig aspekt är att öka samverkan mellan studenter på de olika fakulteterna. LiU är känt för sin tvärvetenskaplighet och det är något universitetet bör bygga vidare på.

JOEL PHALÉN, KÅRORDFÖRANDE FÖR STUFF:

- Flera faktorer måste samverka. Utbildningen ska, i ännu högre grad än idag, präglas av rättssäkerhet och pedagogisk konsekvens. Examinationsformer och betyg får inte stå i vägen för en pedagogik som främjar kritiskt tänkande och reflektion. Den enskilde studenten måste få möjligheter att utvecklas utifrån sina egna förutsättningar. För att detta ska bli möjligt krävs bland annat att organisationen av utbildningen fungerar så att alla garanteras en rättvis och lika behandling. Ett införande av anonyma tentor som standard och inrättande av en examinationsombudsman skulle vara två mycket välkomna förändringar vad gäller detta.

Joel Phalen

- En stark, konsekvent och strukturerad forskningsanknytning är också mycket viktigt, särskilt på de områden som idag är eftersatta i detta avseende.

THEO BODIN, KÅRORDF FÖR CONSENSUS:

- Vi ser det som angeläget att LiU utvecklar en akademisk introduktionskurs för dem som väljer att börja studera här. Det är något vi har goda erfarenheter av från HU. Man skulle kunna tänka sig en kurs på allra minst 2 poäng som tar upp både studieteknik för höskolebruk, kritiskt förhållningssätt till sin litteratur och andra källor, vetenskaplighet och frågor kring fusk och plagiat. Det skulle vara av värde ju mer heterogen studentpopulationen är. Det skulle även profilera LiU gentemot andra lärosäten.

Theo Bodin

- Dessutom måste de pedagogiska modeller och arbetssätt som används idag kontinuerligt utvecklas och få tillräckliga ekonomiska resurser, likväl som forsknings-tid, för att också kunna exporteras och på så sätt även stärka LiUs varumärke.

med att undervisa

yttersta vikt, som något som de bara måste lära sig mer om. Inte för att klara en tentamen eller skriva färdigt en text, utan för att det är viktigt och intressant för dem, bortom kursen, för deras intellektuella utveckling, för deras förståelse rörande det kaos vi kallar samtiden. Då får jag en kick.

- Samtidigt får jag givetvis dåligt samvete att jag inte kan mer, att jag inte har läst det och det, att jag inte hängt med i den så kallade forskningsfronten, att jag helt enkelt inte kan utgöra en bättre hävstång i deras händer.

- Idealt vill jag uppnå blott en sak: att studenterna efter avslutad utbildning fått tron på sig själva och att de kan spela roll i utformningen av framtiden, då de vet något, då de har den analytiska och kritiska blick som behövs. Om de inser att de kan bli viktiga röster i samtidsdebatten, och att samtiden formas just genom att en mängd olika sådana röster bryts mot varandra, oupphörligt, då kan jag gå hem och fortsätta läsa mina dammiga högar med begagnade romaner utan att behöva oroa mig för framtiden.

- Mitt enda grepp som jag medvetet använder mig av kan sammanfattas i ett ord:

provokation. Lyckas jag ruska tag i deras invanda tankemönster så att de med ett kritiskt perspektiv kan brottas med de oreflekterade försanthållanden som virvlar runt i samhället, så är det en bra startpunkt. Har man nått dit, kan allt göras.

ULLA OUCHTERLONY, universitetsadjunkt i beräkningsvetenskap som undervisar på flera av civilingenjörsprogrammen och på C-programmet. Fick LinTek:s pris Gyllene Moroten 2003:

Ulla Ouchterlony

- Det är svårt att säga precis vad det är som gör det kul att undervisa, men viktigast är nog kontakten med och responsen från studenterna. Speciellt när det känns att hela gruppen lyssnar och förstår vad man säger och ger feedback att det här var roligare än de trodde.

- Eftersom vi har laborationer och lektioner där studenterna har möjlighet att arbeta

LENNART FALKLÖF

Satsning på yngre lovande forskare

— DESSUTOM SKA TOPPFORSKARE LOCKAS TILL LIU

LiU siktar mot att rekrytera forskare i internationell toppklass och ska även ge bättre möjligheter för unga forskare i början av karriären. Det är några av huvudpunkterna i LiU:s nya rekryteringsstrategi.

— Men allra viktigast är nog ändå själva dynamiken, detta att vi ständigt prövar vilken kompetens som behövs för att utveckla verksamheten, säger prorektor Inger Rosdahl som lett arbetet med den nya strategin.

Utan duktiga lärare och forskare står sig LiU slätt i en allt hårdare konkurrens. Den insikten är stark i universitetsledningen. Och de närmaste åren kan på många sätt bli avgörande för framtiden.

— Fram till 2012 kommer 40 procent av våra professorer och var fjärde lektor gå i pension. Det innebär att värdefull kompetens går förlorad. Samtidigt frigörs resurser och vi får möjlighet att göra nysatsningar, säger Inger Rosdahl.

En person som går i pension ska alltså inte automatiskt ersättas med en annan i samma befattning.

— Det är viktigt att våga göra omprioriteringar. Vi lever i en snabbt föränderlig värld. Nya forskningsfält växer fram och nya utbildningsprogram utvecklas. Det är nödvändigt att vår rekryteringsprocess är anpassad till en sådan dynamik, säger Inger Rosdahl.

Det blir fakulteternas ansvar att ta fram underlag till omprioriteringar.

— I samarbete med institutionerna ska de utveckla verksamhets- och kompetensplaner, som kan fungera som instrument för att bedöma vilka rekryteringsbehov som finns, berättar Inger Rosdahl.

Alla nya anställningar ska konkurrensutsättas genom en bred utlysning.

— Vi vill få hit de allra bästa oavsett var de

är verksamma idag. Men även om vi lägger stor vikt vid extern rekrytering, så ska vi förstås också ta vara på våra interna »guldägg«.

EN UTTALAD AMBITION i den nya strategin är att reducera antalet professorer för att ge utrymme för fler meriteringstjänster för yngre forskare. Bland annat inrättas en ny typ av institutionsobundna »LiU-forskarassistenttjänster«. Vartannat år ska 10-15

STAFFAN GUSTAVSSON

Det ska bli fler meriteringstjänster för unga forskare i början av sin karriär.

sådana tjänster utannonseras, både nationellt och internationellt. På detta sätt hoppas man kunna locka hit unga lovande forskare, som ännu är i början av sin forskarkarriär.

— Tjänsterna är fyraåriga och under den tiden räknar vi med att dessa forskare ska visa att de har förmåga att bygga upp egna externfinansierade forskargrupper.

Tanken är att innehavarna av tjänsterna som »LiU-forskarassistent« ska bilda ett nätverk (Junior-faculty) med programverksamhet inriktad mot hur man startar en egen forskargrupp. Det kan t.ex. ingå handledarutbildning och seminarier om hur man söker forskningsmedel och genomför kommersialisering. I sådan programverksamhet kan även andra forskarassistenter delta.

Varje år ska dessutom sex till åtta tjänster som »LiU-post doc« utlysas. Tjänsterna är tvååriga och minst sex månader ska tillbringas vid ett annat universitet. Tjänsterna är avsedda för att ge nyblivna doktorer möjlighet till meritering.

— Vi vill också att alla doktorander ska erbjudas tillfälle till individuell karriärplanering när de är i slutet av sin forskarutbildning, berättar Inger Rosdahl.

ATT GE LEKTORER forskningsutrymme i tjänsten lyfts fram som en viktig konkurrensfaktor i rekryteringsstrategin. Samtidigt sätter de tuffa ekonomiska villkor LiU lever med gränser. Nyrekryterade lektorer får därför möjlighet att forska inom ramen för sin tjänst under de första åren, därefter enbart om de har extern finansiering.

Nya professorer som rekryteras ska ha en stark forskningsverksamhet, som knyter an till etablerade eller potentiellt viktiga forskningsmiljöer vid LiU. De kan erbjudas attraktiva startpaket, men förväntas också dra in stora externa anslag.

Detta gäller i ännu högre grad för de s.k. »five star-professorer« som ska rekryteras. Det handlar om internationellt mycket välrenommerade forskare. De förväntas bygga upp starka forskningsmiljöer, som genererar internationellt ledande forskning inom sina respektive områden.

— Ambitionen är att rekrytera fem till tio sådana professorer till 2012, säger Inger Rosdahl.

— Om vi ska lyckas – och det gäller egentligen oavsett vilka tjänster det handlar om – så är det viktigt att lyfta fram vad som är speciellt för Linköping och vilka konkurrensfördelar vi har. Till exempel att det är en lugn stad, närmast en idyll för många, att det är korta resvägar och att boendet är förhållandevis billigt. Dessutom har vi ett bra arbetsklimat på LiU. Värdet av sådana mjuka faktorer ska inte underskattas.

LENNART FALKLÖF

Prorektor Inger Rosdahl har lett arbetet med LiU:s strategi för att rekrytera lärare och forskare.

— Det är också viktigt att ta hand om familjen, kanske hjälpa till med att skaffa jobb åt partnern eller med att lösa olika praktiska bestyr, säger Inger Rosdahl.

Rekryteringsstrategin ska stödja de övergripande strategiska målen för LiU. Inger Rosdahl återkommer till nödvändigheten att göra omprioriteringar.

— På sikt innebär det att forskningsmiljöer som inte är framgångsrika, eller bedöms ha potential att bli det, kommer att avvecklas. Rekryteringsstrategin ska ge förutsättningar för att fortsätta att utveckla vår forskning och utbildning.

LENNART FALKLÖF

Privata givare stöttar forskningen

Kampanjen Forskning & Framtid har dragit in nästan 60 miljoner kronor till forskning vid LiU Norrköping. Nu ska fundraising bli en angelägenhet för hela universitetet.

Den nya kampanjen blir större och mer långsiktig. I ett första skede handlar det mer om »friend-raising« – att skapa ett nätverk av personer med en vilja att bidra till olika verksamheter vid LiU.

— Vi ska undersöka var engagemanget finns hos möjliga externa finansörer och dra nytta av våra alumner. Budskapet är att vi behöver hjälp från omgivningen för att ta steget till den internationella toppen, säger Inger Stern, från årsskiftet ansvarig för privat forskningsfinansiering vid Avdelningen för externa relationer.

Under vintern sändes en testballong upp av det brittiska konsultföretaget Brakeley, som specialiserat sig på fundraising. Ett 30-tal utvalda inom och utanför universitetet har ombetts att ge sin syn på möjligheterna.

Resultatet har blivit en mängd matnyttig information.

Brakeley var med också när Norrköpingskampanjen lanserades 2003, först med namnet Campusfonden, sedermera Forskning & Framtid. Stommen var en styrgrupp från universitetet och en kampanjkommitté med 20 ledamöter från det omgivande samhället. Grundidéen var att finansiera tjänster för yngre forskare inom institutionerna vid LiU Norrköping, enligt tumregeln en forskarassistent = en miljon per år.

Inger Stern – med ett förflutet i telekomindustrin, senast som vd i utvecklingsbolaget Linus AB – projektanställdes på två år för att driva projektet i mål.

Hon var ensam i organisationen men hade kommittén att lita sig emot när hon skulle börja söka kontakt med tänkbara givare.

— Jag hade förstås kunnat sätta mig och bläddra i Gula sidorna, men nu fick jag tillgång till ledamöternas nätverk. Allt är mycket enklare om man får bra tips och personliga kontakter.

Genombrottet var uppgörelsen med Norrköpings kommun, som beslöt skjuta till tio miljoner kronor. Den första privata donatorn var Fastighets AB LE Lundberg. Den gemensamma nämnamnaren för givarna har varit LiU:s betydelse för staden Norrköping. Några av dem har haft intresse av en koppling till forskningens innehåll.

— Min uppgift har bland annat varit att se

GUNILLA PRAVITZ

Inger Stern har lett en kampanj som dragit in nära 60 miljoner kronor till LiU i Norrköping.

till att givare och mottagare kommer överens, och ibland talar vd:ar och forskare lite olika språk.

Inger Stern anar en förändring i den svenska givarmentaliteten.

— Höstens tempo tyder på det. Men det handlar nog mest om att vi från universitetets sida vågar fråga. Donationen till njurmedicin på tio miljoner kronor är ett lysande exempel på att det finns människor som vill skänka pengar utan att ens synas eller dra egen nytta av donationen.

Men ämnet är inte okontroversiellt. Inger Stern märker en oro när hon är ute på universitetet och pratar om sin verksamhet. De skeptiska befarar att privat sponsring leder till en styrning av forskningen.

— Det finns ingen grund för sådan skepsis. Det här är de friaste pengarna vi har, säger hon.

De avtal som skrivs reglerar formerna för samarbetet, till exempel att forskarna äger sina resultat och har frihet till vetenskaplig publicering.

ÅKE HJELM

STARKT ENGAGEMANG FÖR ARBETSMILJÖN PÅ IDA:

»Över fyrtio förslag kom in«

2004 gick en stor enkät om arbetsmiljö ut till alla LiU-anställda. Redan då hade IDA-prefekten Mariam Kamkar börjat tänka på hur den skulle följas upp. Men att det skulle bli ett sådant gensvar kunde hon knappast ana.

Med 220 anställda är Institutionen för datavetenskap, IDA, en av de större på universitetet. Samlingar för alla sker några gånger om året, som vid »IDA-frukostarna« varje termin eller den gemensamma Må bra-dagen. För IDAs del visade resultatet av medarbetarenkäten en i stort väl fungerande arbetsplats. Handlingskraft, samverkan och kunskapsdelning är IDAs styrkor och ingen anställd kryssade i enkäten för upplevelser av mobbning eller trakasserier.

Visst fanns saker som var mindre bra; framför allt stress och oro att hinna med arbetet. Vad LiU eller IDA har för mål med deras jobb visste inte heller så många. Men att bara konstatera ett nuläge räcker inte långt om en arbetsplats ska utvecklas. Efter medarbetarenkäten drog IDA igång en ambitiös uppföljning som mer eller mindre engagerat varenda människa på arbetsplatsen.

Först kallades alla till gemensam genomgång av utfallet för IDA totalt och med en jämförelse med LiU i stort. – Det senare tycker jag är viktigt. Vår institution är del av något större; den gemenskapen måste vi påminna oss om. Dessutom är det bra att vi får något att jämföra oss med. Det ger perspektiv, säger Mariam Kamkar.

I OLIKA ARBETSGRUPPER fick personalen i uppdrag att fundera över vad man borde ta itu med. Det resulterade i en handlingsplan med 15 utvecklingsområden, eller rättare sagt en beskrivning av vilka grupper som berördes av respektive område. Några berörde alla (främst frågor kring stress), vissa berörde bara ledningen – men alla grupper hade något att bli bättre på.

IDA-prefekten Mariam Kamkar (i mitten) fick många goda idéer när hon lät medarbetarna komma med förslag om hur arbetsmiljön kan utvecklas.

– Och nu ville jag få in konkreta förslag från grupperna. Jag tror inte jag som chef kan komma med förslag på förändringar. Ska det hända något bestående måste initiativen komma från medarbetarna, säger Mariam Kamkar. En lång lista visar medarbetarnas egna idéer om hur man kan hantera oro över att inte hinna med jobbet, undvika att känna sig helt slut när man kommer hem och hur man kan göra när det inte går att släppa tankarna på jobbet när man är ledig. – Över fyrtio förslag kom in. Det visar hur viktigt det är att låta medarbetarna göra jobbet, säger Mariam Kamkar, viftar lite leende med pappret och frågar retoriskt: – Hade jag som chef kunnat vara lika kreativ på samma tid?

Här finns åtgärdsförslag från långsiktig planering med undervisningsfria perioder, personlig tidsplanering till att peppa chefer att stödja medarbetare i att säga nej och att acceptera det nej-et. Och vardagsnära handlingar som dagliga fikaraster. **EN ANNAN GEMENSAM** uppgift blev att fundera belöningsystem vid sidan av lönen, att kartlägga det man uppfattar finns idag (som må bra-dagar, fester och minigym) och komma med nya idéer om nytt. Här kom förslag på diplom, intyg för bra undervisningsinsatser och sabbatsterminer. – Många tänker enbart på lönen som belöning. Som chef med uppdraget att fördela 2,4 procent känns det ofta otillräckligt. Det bra om folk stannar upp lite och tänker på

annat som är betydelsefullt för att man ska gilla jobbet. Själv tycker jag att frihet och självständighet tillhör sådant som betyder mest, säger Mariam Kamkar. Inflytande i stort som i smått skapar en bra arbetsplats. Fruktkorgarna är lika uppskattade som smarta – de sparade kaffe och håller folk lite friskare. Roligt julpynt i många hörnor muntrar upp. En utvidgad arbetsmiljögrupp som stöd till det lokala arbetsmiljöombudet hör till de större satsningarna. – De fungerar jättebra och tar också upp allt från detaljer till organisationsfrågor. Först var lite betänksamma, trodde att gruppen skulle få den där klagomålsrollen över sig. Men så har det inte blivit, säger Mariam Kamkar. De protokollför sitt jobb noga, lägger ut det på nätet och börjar i den positiva andan med att pricka av saker som fungerar bra, tänker åtgärder och ansvariga för det kan bli bättre och sätter till någon att bevaka utvecklingen. Decemberprotokollet konstaterar att toaletterna är rena, kompetensutvecklingen fungerar i stort bra och spammet minskat. Nästa sida listar mer brännande saker: uppföljningssamtal för doktorander som inte utförts; stipendiaternas arbetsvillkor; det behövs fakta kring sjukskrivningar – det är mycket prat om utbrändhet; många jobbar hemma – vem har då ansvar för arbets-skador? – Ska en arbetsplats fungera, måste jag som chef bygga upp system som inte är så personberoende. Medarbetarna måste få känna sig sedda och förstå att de betyder något, säger Mariam Kamkar. Och på plussidan i protokollet noterar arbetsmiljögruppen senaste IDA-festen. – Jättetrevlig och välorganiserad. Mer än hälften kom. Ett arbetsplatsbetyg så gott som något.

GUNILLA PRAVITZ

LiU satsar friskt

Linköpings universitet har fått drygt 4 miljoner kronor för att utveckla arbetsmiljön, stärka de anställdas delaktighet och motverka stress och ohälsa. – Tillsammans med Göteborgs universitet ska vi driva ett projekt kallat »De delaktiga universiteten«, berättar personalkonsult Maria Starwing på Personalavdelningen. Projektet ska pågå i tre år framåt och omfattar flera olika insatser. Det handlar bl.a. om att utbilda chefer på mellannivå så att de blir säkrare i sin chefsroll, ta tillvara avgående chefers kompetens och erfarenhet, att ta fram modeller för hur delaktigheten kan stärkas på storinstitutioner och att öka kompetensen hos LiU-anställda när det gäller samarbete, konflikthantering och medarbetarsamtal. Totalt bistår Utvecklingsrådet för den statliga sektorn med sju miljoner till projektet inom ramen för sitt program »Satsa friskt«. – Hälften går till oss och hälften till Göteborg. Genom vårt samarbete har vi möjlighet

att utbyta erfarenheter och jämföra oss med varandra, säger Maria Starwing. LiU har dessutom fått 540.000 kronor för ett projekt kallat »Tidiga signaler på ohälsa och stress«. För projektet har Institutionen för konstruktions- och produktionsteknik, IKP, valts ut som en pilotinstitution. I den medarbetarundersökning som genomfördes förra hösten var det många på IKP som gav uttryck för stark stress, samtidigt som sjukfrånvaron fortfarande var låg. – Här är det viktigt att agera innan det slår över i sjukskrivningar. Vi har därför arbetat med att utveckla medarbetarsamtalen så att man ska bli bättre på att fånga upp personer som är i riskzonen. Vi håller också på att ta fram en utbildning kring tidiga signaler på stress, som ska ges för samtliga anställda på institutionen i början av 2006, berättar Maria Starwing. I projektet ingår dessutom att ta fram en gemensam LiU-rutin för vem som ska göra vad i processen från sjukanmälan till rehabilitering.

LENNART FALKLÖF

Institutioner ses över

Under våren ska institutionsindelningen vid universitetets verksamhet i Linköping ses över. En utredningsgrupp ska ta fram förslag till en indelning som dels baseras på ämnesmässig samhörighet, dels medför att varje institution har förhållandevis omfattande uppdrag inom grundutbildningen samtidigt som man har goda förutsättningar att bedriva forskning av hög internationell klass. Ambitionen är även att få en mer likartad storlek på institutionerna jämfört med idag då några är mycket stora medan andra är förhållandevis små. Utredningen ska leas av professor Ingebert Täljedal, till i somras universitetsrektor i Umeå. I utredningsgruppen ingår även professor Berit Askling tidigare LiU och Göteborgs universitet, direktör Dan Brändström, Riksbankens Jubileumsfond och teknologie doktor Billy Fredriksson, tidigare tekniske direktören vid Saab. Sekreterare är Åke Frisk, tidigare kanslichef vid tekniska högskolan. En slutrapport ska presenteras senast

den 15 juni 2006. Avsikten är sedan att ett förslag till beslut ska kunna läggas på universitetsstyrelsens bord i september och att den nya organisationen ska börja gälla från 1 januari 2007. En liknande översyn har tidigare gjorts av verksamheten i Norrköping.

PETER KARLSSON

Flera av företagen i Mjärdevi Science Park har sina rötter på Linköpings universitet.

LiU har byggt upp kontaktsekretariat i Katrineholm, Nyköping och Motala. Här vecklas LiU-flaggan ut av kommunrepresentanter från Mjölby, Vadstena och Motala vid invigningen av utposten i västra Östergötland.

LiU förser regionen med högt utbildad arbetskraft. Bilden är från LARM – teknologernas arbetsmarknadsdagar då studenter på tekniska högskolan får möjlighet att möta potentiella arbetsgivare.

Högsta betyg för samverkan

Högsta betyg på av två av tre punkter. LiU blev listetta när Högskoleverket senast bedömde lärosätenas samverkan med samhället.

– Ett bra utgångsläge. Men man kan alltid bli bättre, säger Ursula Hass, vicerector för samverkansfrågorna.

– Just nu är det också mycket som rör sig. Särskilt aktuellt är de politiska kraven på en strategi för kommersialiseringen av forskningsresultat samtidigt som lärarundantaget kanske kommer att avskaffas. Allt fler anslagsgivare lägger in möjliga kommersialiseringar som en bedömningspunkt. Vilken roll kommer universitetet att få? Och vilket ansvar?

Där finns en del att fundera på. Under våren inleds arbetet med en LiU-strategi.

NÄR DET GÄLLER SAMVERKAN har redan mycket ändrats eller är på gång. Attityder, inte minst. Kampanjen Forskning&Framtid får stå som ett banbrytande exempel:

– Här är det lokala banker, företag, organisationer och kommuner som satsat på universitetet, som insett att det finns ett gemensamt intresse och stor potential.

– De regionala kontaktsekretariaten är ett annat bra exempel. De finansieras till stor

del av kommunerna, som insett den ömsesidiga nyttan av snabba kontaktvägar.

Ofta har annars omvärldens förväntningar varit de omvända; med LiU i rollen som bankir och motor.

– Jag tror att god samverkan måste bygga på att man ihop brinner för idéer, som är så bra att man är beredd att jobba för hitta finansiering för dem.

– Ett problem är att det finns så många olika bilder av samverkan. Ses den som ett hinder i den reguljära verksamheten? Eller en möjlighet att hugga tag i nya forskningsidéer och utveckla utbildningen?

Kunskapsspridning blir en central uppgift de närmaste åren.

– Vi kan definitivt bli bättre på att sprida den kunskap som redan finns inom LiU om hur man riggar samarbeten där de inblandade parterna kan behålla sin integritet och bevara sina roller, säger Ursula Hass.

Hon vill också öka kunskapen på andra nivåer; konkret få universitetet att använda sig av partners, till exempel i utbildningarna, och få företag att verkligen tillämpa kunskapen LiU bidragit med i sin verksamhet och produktion.

I DET REGIONALA TILLVÄXTPROGRAMMET (som Östsam svarar för) är två av målen att

flera nya företag och fler studenter ska stanna kvar i regionen efter examen.

Alldeles fräscha Nutek-pengar till två projekt, sammanlagt 1,7 miljoner, står här för en annan inbrytning:

– Pengarna har vi fått för att utveckla entreprenörskap inom ramen för utbildningsprogram. Hittills har de kurserna legat utanför grundutbildningen. Varje fakultet ska nu få in entreprenörskap i ett av sina program.

Dessutom ska pengarna räcka till att få studenter att se företagande som en möjlighet redan från start, lika självklart som att ta anställning.

Ursula Hass har dessutom några egna käpphästar.

– Jag ser gärna att LiU stöttar fler typer av akademiskt ledarskap. Samarbete med aktörer utanför akademien kan kräva andra egenskaper och kompetenser än vad som behövs för att till exempel leda en forskningsmiljö.

Hon vill också få LiU uppmärksam på att det i regionen finns en rad medelstora och mindre företag som kan bjuda på forskningsuppslag eller där samverkan kan ge studenterna en verklighetsanknytning de ofta efterlyser.

– Det kan löna sig att ibland sänka

Vi ser allt för ofta bara till de nationella eller internationella arenorna, och glömmer det regionala perspektivet, menar Ursula Hass, vicerector med ansvar för samverkansfrågor.

blicken. Vi talar ofta om att vara med på de nationella och internationella arenorna – och glömmer att regionen dels kan vara en väg till dem och faktiskt är en del av dem.

GUNILLA PRAVITZ

Det internationella universitetet

LiU ska vara »ett universitet med internationell lyskraft som är en drivkraft i en kosmopolitisk kunskapsregion«. Så lyder det av universitetsstyrelsen spikade målet. Strax före jul antogs en särskild strategi och en femårig handlingsplan för internationaliseringen vid universitetet.

William Salaneck, vice rektor med de internationella relationerna på sitt arbetsbord, blir mer jordnära i sitt uttryckssätt när han beskriver några av huvudpunkterna:

- LiUs studenter, lärare och forskare ska vara så väl förberedda att de kan jobba och verka var som helst i hela världen.
- På många områden driver LiU forskning i världsklass. Vi har mycket att erbjuda, därför ska vi etablera fler och nya nätverk med internationellt starka universitet.
- Den kompetens som LiU utvecklar genom ett internationellt samarbete ska komma regionen till nytta.

I ett regleringsbrev från regeringen 2005 får universiteten uppdraget att driva ett aktivt internationaliseringsarbete för att främja utbildningskvaliteten på alla nivåer och för att öka förståelsen för andra länder och för internationella förhållanden.

- Mer konkret innebär det till exempel att det ska finnas internationellt perspektiv i utbildningarna här hemma. Men vi ska också arbeta för att öka rörligheten bland studenterna, doktoranderna, lärarna och annan personal. Det ska gå lätt att studera eller jobba en tid i andra länder, säger William Salaneck.
- På samma sätt ska det gå lätt för internationella studenter att vara här. Det betyder

till exempel att vi i stor utsträckning måste kunna hålla undervisningen på engelska, alltså inte bara i speciella internationella magisterutbildningarna utan överlag.

I VISIONEN FÖR LIU står att universitetet ska bygga styrka genom internationella strategiska samarbeten; visa excellens i utbildning och forskning för att bli en attraktiv internationell samarbetspartner; ta ansvar för att förmedla internationella kontakter till det omgivande samhället och slutligen skapa

Bill Salaneck, vice rektor med ansvar för internationaliseringsfrågor.

effektivitet genom att kritiskt granska och prioritera inom verksamheten med internationell anknytning.

- Vi har gjort upp en handlingsplan fram till 2011, säger William Salaneck. Det närmaste året, 2006, kommer i mycket att präglas av inventeringar, kartläggningar och sammanställningar.

Han tar några områden som exempel och börjar med de internationella nätverken.

- Redan idag har LiU en rad samarbeten

på olika nivåer, till exempel det nya samarbetet med University of Washington, USA, med hjälp av en donation från The Jonsson Family Fund. Likaså ingår LiU redan i ett nätverk av unga, innovativa universitetet i Europa (ECIU) där samarbetet ska fördjupas, till exempel med utvecklingen av gemensamma masterprogram.

- Men nytt blir en satsning på att få igång samarbete med ett antal strategiskt utvalda starka universitet. Här måste vi göra en prioritering, den ska vara gjord under 2006. Målet fram till 2009 är fyra övergripande avtal.

Än vill han inte precisera några universitet som LiU ser som särskilt lämpliga, men pekar ändå ut områden som Asien, USA och Europa. Och kanske också satsningar som är mer fakultetsbaserade, till exempel Hälsouniversitetets engagemang i Afrika.

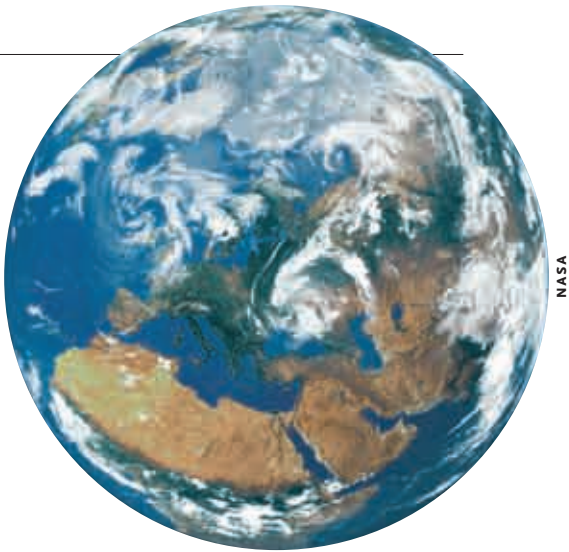
- Att etablera nya nätverk är inte något man gör rätt upp och ned. Det går knappast att komma resande med en portfölj under armen och knacka på. Som så ofta i samarbeten bygger mycket på vilka personliga kontakter vi har och lyckas etablera.

GEMENSAMMA INTRESSEN och fungerande personkemi är ofta nödvändiga ingredienser, särskilt för forskningssamarbeten.

Då kan det vara lättare att styra rörligheten bland studenter, forskarstuderande, lärare och annan personal.

- Också här börjar vi under nästa år med att skapa en bild av hur stor mobiliteten är. Året därpå har vi som mål att öka rörligheten med tio procent för alla kategorier, till 2011 har vi satt målet 50 procent.

I samma veva ska man kartlägga och reducera de organisatoriska och ekonomiska hinder det finns för lärare som vill ut.

NASA

- Vårt mål är också att få lärargrupper, som av hävd inte deltagit i utbyten, att känna det som en naturlig del av jobbet.

Som instrument för att följa upp mobiliteten och kvalitén ska LiU utveckla datastödet STARS (Study Abroad Report System).

Ökade engelska språkkunskaper hos lärarna är en förutsättning för ett gott internationaliseringsarbete.

2006 börjar med en kartläggning, dels av kurser på mastersnivå som ges på engelska, dels av kurser och utbildningar som ska kunna ges på engelska.

- Våra studenter kommer att ha en global arbetsmarknad. De måste få utbildning därefter. Men det här är inte heller helt enkelt att genomföra, säger William Salaneck.

HAN HAR SINA EGNA erfarenheter av att undervisa på ett främmande språk att dra nytta av.

- Det finns för- och nackdelar. Självklart kan jag uttrycka mig mer levande och nyanserat på mitt modersmål, jag förstår lärare som känner motstånd mot att behöva använda engelska. Å andra sidan blir man lite mer genomtänkt när man undervisar på ett främmande språk, det tvingas man ju till. Ofta tycker studenterna att det är bra att få träna sig på språket redan i undervisningen.

- Visst kan det kännas fånigt att undervisningen sker på engelska om det bara finns svenska studenter i en grupp. För mig är det ändå ingen omöjlig tanke. Det är ändå engelskan som är det internationella språket i akademierna. Och om det i en grupp finns någon student som inte klarar svenskan, borde engelskan vara självklar.

Ett strategiskt delmål för 2007 är att samtliga fakulteter ska kunna ha undervisning på engelska på avancerad nivå. Ett parallellt mål blir förstås att bygga upp kompetensen hos lärarna.

Handlingsplanen för 2006-2011 innehåller också punkter för hur inresande utbytesstudenter, lärare och övriga gäster ska tas emot.

- Deras erfarenheter av vårt universitet tar de med sig hem och sprider vidare. Det är viktigt att de blir goda ambassadörer, säger William Salaneck.

Till 2007 ska LiU ha etablerat en väl fungerande process för att attrahera, anta och välkomna inresande, står det i policyn. Praktiskt betyder det till exempel att universitetet startar en särskild alumniförening och särskilda examenshögtider för utländska studenter.

Slutligen kommer även Bolognaprocessen i sig att innebära en internationalisering, i vart fall en europeisering.

- Den kommer att kräva förändringar inom både grund- och forskarutbildningen. Men omfattningen av de förändringarna bestäms av krafter utanför universitetet, säger William Salaneck.

GUNILLA PRAVITZ

PETER KARLSSON

Del av LiU en fördel

– Medan många andra tekniska högskolor tvingas leta med ljus och lykta efter folk med kompletterande kompetens, så har vi det gratis som en del av ett universitet. Det är en fördel som vi ska dra nytta av, säger tekniska högskolans dekan Helen Dannetun.

För att understryka samverkanspotentialen och för att undvika missförstånd när det gäller relationen mellan LiTH och LiU så presenteras Linköpings tekniska högskola numera som »Tekniska högskolan vid Linköpings universitet« (fast förkortningen LiTH lever kvar).

Häromåret genomfördes en grundlig varumärkesstudie, i vilken lärare, studenter och flera utomstående intressenter fick ge sin syn på tekniska högskolan.

– Några nyckelord som kom fram var kvalitet, nytänkande och ett gott samarbetsklimat. Det gick igen såväl internt som externt. Och det är värden som vi gärna vill slå vakt om, säger Helen Dannetun.

– Utifrån en hög kompetens inom teknik och naturvetenskap ska LiTH vara en internationellt erkänd vetenskaplig miljö som präglas av nytänkande och gränsöverskridande – det är vårt mål.

– Varumärkesstudien visade att vi har en bra position. Samtidigt är den generella bilden av oss alltför svag. Få känner till att vi

är det tredje största lärosätet i landet när det gäller naturvetenskap och teknik. Och när våra forskare uppmärksammas i media så är det nästan alltid som LiU-forskare, inte som verksamma vid LiTH. Det är ytterligare ett skäl för oss att tydliggöra att vi är en del av universitetet, konstaterar Helen Dannetun.

Inom fakulteten pågår ett systematiskt arbete med s.k. balanserade styrkort. Utifrån övergripande visioner formuleras mål och preciseras olika nyckeltal för att följa upp verksamheten. Helen Dannetun ser det som ett bra verktyg i ett utvecklings- och kvalitetsarbete.

– Man tvingas ställa de grundläggande frågorna. Vad vill vi egentligen? Och vilka är de kritiska framgångskriterierna?

STORA FÖRÄNDRINGAR är på gång i den akademiska världen, såväl för forskningen som grundutbildningen.

– Både nationellt och internationellt finns en satsning på starka forskningsmiljöer. För oss är det oerhört viktigt att se till att vi har miljöer som klassas som excellenta. Och hittills har vi lyckats hävda oss väl i de utlysningar som avgjorts. Vi måste medvetet arbeta med att stärka våra starka miljöer, men vi måste samtidigt nära de växande och se till att vi har en tillräcklig bred grund, säger Helen Dannetun.

På utbildningssidan ska den s.k. Bolognaprocessen inom ett par år bli verklighet runtom i Europa. Här är tanken att på tre års utbildning på grundnivå kunna lägga

LENNART FALKLÖF

För oss är det oerhört viktigt att se till att vi har forskningsmiljöer som klassas som excellenta, säger Helen Dannetun.

två år på avancerad nivå och sedan – för den som önskar gå vidare – tre eller fyra års forskarstudier.

Längden på civilingenjörsutbildningen

har länge varit under diskussion i Sverige, men nyligen beslutade riksdagen att den ska bli femårig.

LENNART FALKLÖF

HÄLSOUNIVERSITETET

Fler mellantjänster för yngre forskare

Större, spetsigare men färre forskargrupper. Fler mellantjänster för yngre forskare. Konsolidering av grundutbildningen som en av norra Europas bästa. Så rustar Hälsouniversitetets nya ledning för morgondagens utmaningar.

Mats Hammar har just flyttat in i dekanrummet i kansliet på Sandbäcksgatan. Han har varit Hälsouniversitetet trogen från studietiden till professuren i obstetrik och gynekologi och prefektuppdraget på Institutionen för molekylär och klinisk medicin. Nu leder han jobbet med att vässa landets minsta medicinska fakultet.

– Vi ska våga publicera oss i tyngre tidskrifter. Vi ska göra snitsigare ansökningar och fokusera på starka forskningsmiljöer, kanske skapa nya konstellationer.

Dagens utbud av grundutbildning ser han ingen anledning att ändra på under de närmaste åren. Men programmen får gärna växa och ett första kliv uppåt tas i år inom sjukgymnastik, medicinsk biologi och arbetsterapi. En anpassning till Bolognaprocessen ligger också nära i tiden.

– Vi ska skapa bra masterprogram och befästa vår ställning som en av norra Europas bästa utbildningsorganisationer, säger Mats Hammar.

PER HULTMAN, prodekan med ansvar för forskningsorganisationen, har lett fakultetens strategiarbete under hösten 2005. Stommen är grundad på LiU:s centrala strategikarta.

– Vi har granskat Hälsouniversitetets vetenskapliga prestationer och skissat på en ny typ av fördelningssystem. Umeå är den mest jämförbara fakulteten, med ungefär dubbelt så stor andel av anslagen från de prioriterade forskningsfinansiärerna (främst Vetenskapsrådet, Cancerfonden och FAS). De har också något högre produktion per professor, säger Per Hultman.

Målet för det kommande arbetet är att få upp HU:s genomslag, »impact«, i vetenskapliga tidskrifter med 10 procent per år, och andelen av medel från de prioriterade finansiärerna med 5 procent. Just nu är det ett 60-tal forskare som har sådana anslag.

Den ambitionen kompletteras med den konkreta åtgärden att omfördela befintliga forskningsresurser till förmån för miljöer med stor potential. Det gäller de fasta fakultetsmedlen (cirka 100 miljoner kronor) och ALF-medlen (70-80 miljoner). Redan nu är en del av de pengarna örönmärkta till de fem »strategiområden« som utsågs 2003 för sex år framåt.

En följd av omfördelningen kan bli att vissa verksamheter på sikt kommer att avvecklas. Samtidigt måste man ta med i

beräkningen att en forskningsbas ska finnas kvar för all grundutbildning.

INOM DE NÄRMASTE ÅREN faller en rad av Hälsouniversitetets pionjärer för åldersstrecket. Varsam rekrytering och en bemanningsplan för såväl forskning som undervisning är verktyg för att styra skutan rätt.

– Det är viktigt att vi identifierar och ser över våra styrkor. Vi ska vara försiktiga när

det gäller att fylla tjänsterna efter dem som går i pension, säger Mats Hammar.

En viktig fråga är också att förbättra karriärmöjligheterna efter doktorsexamen. I det sammanhanget ger Mats Hammar sitt stöd åt Junior faculty, ett nybildat nätverk för yngre disputerade forskare vid HU, och lovar en översyn av det ekonomiska utrymmet för nya mellantjänster kopplade till prioriterade områden.

ÅKE HJELM

MIKAEL SVENSSON

Mats Hammar, ny HU-dekan, fotograferad framför några av sina föregångare.

Samarbete ger livskraftig fakultet

En satsning på attraktiva masterutbildningar och ett närmare samarbete mellan olika forskningsmiljöer är två sätt för filosofiska fakulteten att möta de utmaningar man nu står inför. Det menar fakultetens nye dekan.

Från årsskiftet leder Bo Hellgren, professor i företagsekonomi, den filosofiska fakulteten. Han övertog stafettpinnen efter Bengt Sandin, som under nio år var dekan och som ledde arbetet med den strategiska handlingsplan som fakultetsnämnden klubbade igenom i november.

Som tidigare prodekan har dock Bo Hellgren i hög grad varit med i strategiarbetet. Några dramatiska förändringar är inte heller att vänta till följd av dekanbytet.

– Mitt och fakultetens uppdrag blir främst att realisera och vidareutveckla de idéer som förs fram i fakultetsstrategin, konstaterar Bo Hellgren.

Han understryker samtidigt att fakulteten står inför stora utmaningar, både inom utbildningen och inom forskningen.

– När det gäller grundutbildningen är arbetet med att förbereda de förändringar som Bolognaprocessen leder till viktigast i nuläget. Vi måste dels försäkra oss om att vi har bra utbildningar på grundläggande nivå, dels erbjuda ett attraktivt och kvalitetsmässigt starkt utbud på masternivå. Här är jag mycket optimistisk och tror att vi även kommer att kunna locka över studenter från

andra lärosäten, säger Bo Hellgren. På utbildningssidan fortsätter även arbetet med att förverkliga ett delvis nytt pedagogiskt tänkande, som innebär att studenterna själva förväntas ta ett större ansvar för sitt lärande.

Bo Hellgren är ny dekan sedan årsskiftet.

– Våra resurser räcker inte till så många lärtillfällen där studenter och lärare möts. Vi måste därför fortsätta med att utveckla en pedagogik där mötet mellan studenter står i fokus, samtidigt som vi säkerställer att kvalitén fortsatt är hög när studenterna väl möter sina lärare.

Målet är att samtliga lärare ska få utrymme för forskning och annan kompetensutveckling inom ramen för anställningen. Det skulle även komma studenterna till godo menar Bo Hellgren.

I FAKULTETENS STRATEGISKA handlingsplan slås fast att forskningen ska fortsätta att utvecklas inom ramen för problembaserade och mångvetenskapliga miljöer. Här har fakulteten en tydlig profil och mycket erfarenhet att bygga vidare på.

Nu inleds även ett arbete med att skapa färre – men livskraftigare – forskningsområden genom ett närmare samarbete mellan dagens forskningsmiljöer. Ambitionen är att mejsla ut ett drygt tiotal starka forskningsområden.

– Vi måste spetsa vår strategiska styrka, så att vi blir allt bättre på att dra till oss externa anslag. Arbetet med att skapa färre, men starkare, forskningsområden är en del i det arbetet. Det skapar också bättre förutsättningar för forskarutbildningen, säger Bo Hellgren.

Under senare år har det nämligen blivit allt svårare att få anslag för finansiering av doktorander från forskningsråden.

– Genom att samordna olika miljöer hopas vi kunna upprätthålla modellen med sammanhållna forskarskolor, trots minskade resurser.

En allt större del av externa forskningsmedel fördelas idag till ett begränsat antal starka forskningsgrupper. För att identifiera dessa används bland annat bibliometriska metoder, i syfte att visa vilket genomslag en

grupps forskning har. – Man ska dock akta sig för att dra alltför långtgående slutsatser utifrån det mätsystem som används idag. Det utgår från publiceringstraditioner inom medicinsk, teknisk och naturvetenskaplig forskning och passar avsevärt sämre för delar av filosofiska fakulteten. Det bygger på artikelpublicering, medan det inom exempelvis humaniora finns en tradition att publicera i form av monografier, säger Bo Hellgren.

– Vi får naturligtvis inte lägga oss platt i den här diskussionen, samtidigt som vi inte kan blunda för att det bland annat är på den här arenan som olika forskargrupper värde avgörs.

Nu knyts Ulf Sandström (se artikel på sidan 4) på deltid till fakulteten för att ta fram ett system som bättre tar hänsyn till publiceringstraditionerna inom samhällsvetenskap och humaniora.

Det råder som synes inte någon brist på arbetsuppgifter inför framtiden.

– Visst, vi står inför stora utmaningar, det kan vi knappast bortse ifrån. Det håller ju inte att bara sticka huvudet i sanden. Nu gäller det i stället att ta ytterligare ett steg framåt. Och den styrkan är jag övertygad om att fakulteten har. Men det behövs fler mötesplatser där diskussionen om hur vi tillsammans kan bli ännu bättre hela tiden hålls levande.

– Mycket handlar om att hantera våra begränsade resurser så bra som möjligt, samtidigt som vi fortsätter att utvecklas, säger Bo Hellgren.

LENNART FALKLÖF

UTBILDNINGSVETENSKAP

Alla lärarutbildningar borde vara fem år

– Än så länge vet vi inget om hur det blir med lärarutbildningen när Bologna-modellen ska genomföras. Men det enda rimliga, som jag ser det, är att alla lärarutbildningar blir femåriga, säger Jan Anward, dekan och ordförande i Nämnden för utbildningsvetenskap.

Han vill komma bort från den nuvarande uppdelningen där blivande lärare som ska undervisa yngre elever får en kortare utbildning.

– Vad är det som säger att det krävs mer utbildning för att undervisa på gymnasiet än nybörjare i grundskolan? I det första fallet behövs visserligen mer ämneskunskaper, men i det andra en avsevärt större pedagogisk förmåga, menar Jan Anward.

Få utbildningar har så mycket fokus på sig som lärarutbildningarna. Med jämna mellanrum går debattens vågor höga om utbildningens utformning och kvalitet. Reformerna hinner knappt sätta sig förrän nya diskuteras.

Debatten fick nytt bränsle av Högskoleverkets bitvis kritiska utvärdering av landets lärarutbildningar i fjol.

– Men glädjande nog kom vi bra ut i den utvärderingen. När det gäller utbildningen i Linköping var det nästan genomgående positivt – bara en

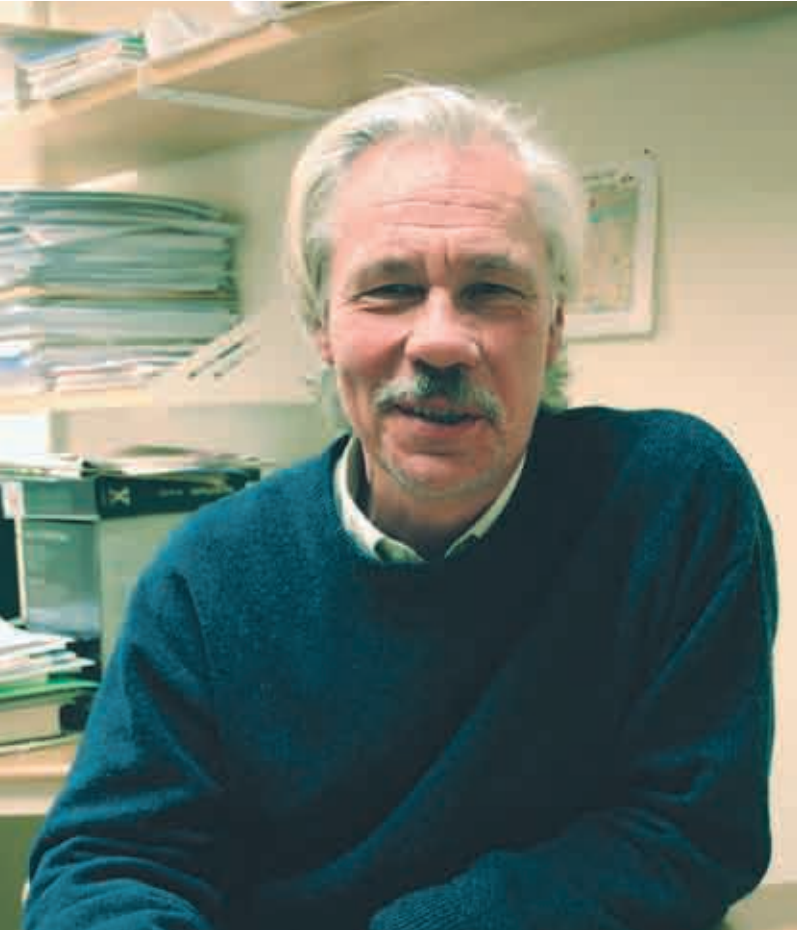
och annan pliktskyldig randanmärkning. För Norrköpings del efterlystes en bättre forskningsanknytning. Och det har vi åtgärdat nu.

En forskargrupp i pedagogiskt arbete har etablerats i Norrköping vid sidan om den sedan tidigare finns på Institutionen för utbildningsvetenskap i Linköping. Därutöver finns ytterligare tre forskningsmiljöer inom nämndens ansvarsområde: forskargruppen PIUS (pedagogik för utbildning och skola) på Institutionen för beteendevetenskap, en forskarskola i vuxnas lärande på samma institution och en forskarskola i naturvetenskapens och teknikens didaktik med sin bas i Norrköping.

– Fakultetsanslagen är dock ytterligt små inom området. Det handlar om 30 miljoner kronor för vår del. Så det gäller att kunna ta hem externa forskningsmedel, vilket vi hittills lyckats ganska väl med.

– Som en del i den diskussion som nu förs om starka forskningsmiljöer kommer också vi göra en översyn av vilka miljöer som bör finnas framgent och hur de optimalt ska bemannas. Men samtidigt som det är viktigt att vi kan leverera excellenta forskningsresultat, så är vårt uppdrag bredare än så. Vi ska också delta i utvecklingsprojekt och på olika sätt bidra med vår expertis i de sammanhang där skolans framtid formas, säger Jan Anward.

LENNART FALKLÖF

LiU klarade sig bra i HSV:s granskning av landets lärarutbildningar, konstaterar Jan Anward.

Innovativt, gränsöverskridande, relevant

Ett universitet som är innovativt, gränsöverskridande och relevant. Så ska bilden av LiU hädanefter presenteras.

Under det senaste året har ett intensivt varumärkesarbete pågått på universitetet. Genom ett stort antal intervjuer och samtal med forskare och andra LiU-anställda, nuvarande och före detta studenter, näringslivsfolk, medie-representanter och forskningsfinansiärer har bilden av LiU kartlagts. Kartläggningen har bland annat lett fram till de tre begreppen ovan, som universitetsledningen enats om ska utgöra en plattform för profileringen av LiU.

– De beskriver LiU:s karaktär på ett bra sätt. Intervjuerna visar att det finns en påtaglig samstämmighet mellan hur vi ser på oss själva och hur omvärlden ser på universitetet, säger informationsdirektör Lars Holberg.

Han leder varumärkesarbetet – eller »arbetet med att skapa bilden av Linköpings universitet«, som han föredrar att kalla det.

»Innovativt« har valts för att LiU bland annat kännetecknas av att vara bra på att skapa nya utbildningsprogram, utveckla forskarutbildningen och ha nya pedagogiska idéer.

»Gränsöverskridande«, i sin tur, är utvalt på grund av universitetets omfattande samverkan över ämnesgränser, fakultetsgränser och med omvärlden.

– Vi har en öppen organisation som inte cementerat fast sig i slutna revir. Vi ska inte låta oss hindras av traditionella gränser.

»Relevant« står bland annat för att universitetet ska fokusera på forskning som är både vetenskapligt och samhällsrelaterat, och på utbildningar som tydligt möter samhällets behov.

– Linköpings universitet har alltid levt i en nära dialog med samhället, det gäller både näringsliv och offentlig sektor. Här har aldrig funnits så mycket av akademiskt elfenbenstorn, snarare har vi en kultur där det är accepterat att forskare och lärare har »lite skit under naglarna«.

Samtidigt betonar Lars Holberg att det finns ett antal grundläggande akademiska

värden som är själva basen för verksamheten.

– Det handlar om sådant som vetenskaplighet, integritet, respekt, professionalism med mera. Det är värden som vi delar med alla andra universitet och som därmed också är grunden i vårt varumärke.

BAKGRUNDEN TILL varumärkesarbetet är den hårdnande konkurrensen inom universitetsvärlden. Det är inte bara på LiU, utan i stort sett på alla lärosäten, som ett intensivt arbete pågår med att få fram en profilerad bild av det egna universitetet.

– Vi lever på en marknad där det gäller att attrahera studenter och forskningsfinansiärer. Bilden av oss själva i omvärlden spelar roll och därför är det nödvändigt att vi gör det här. Det finns skäl att se över hur vi presenterar oss, vi måste vara tydliga. Annars kommer vi lätt bort.

Det handlar om marknadsföring – men också om trovärdighet.

– Våra kärnvärden måste botten. Ett långsiktigt starkt varumärke byggs inte i första hand med marknadsföring, utan primärt med prestation – i vårt fall bra utbildning och forskning. Det är jätteviktigt. Och för LiU:s del är de här tre begreppen centrala, det framgår av intervjuerna. Det är så universitetet uppfattas av många idag, både internt och externt, säger Lars Holberg.

Samtidigt kan det finnas en risk för likriktning i valet av kärnvärden lärosätena emellan, medger han. Att alla väljer likartade ord att profilera sig med.

– Det ska vi inte blunda för. Vi jobbar inom samma sfär, samma trender påverkar oss. Men det avgörande är vad vi fyller orden med. Det gäller att ge dem olika gestaltning – och vara trovärdig. Ta till exempel ordet relevans, kopplat till forskningen. När LiU nyligen fick tre av arton anslag till starka miljöer från Stiftelsen för strategisk forskning, så var det för att forskningen var både akademiskt excellent och strategiskt viktig för Sverige.

NU HAR ETT LÅNGSIKTIGT arbete påbörjats med att plantera LiU:s kärnvärden i folks

PETER KARLSSON

Nu byggs bilden av LiU. Det handlar om marknadsföring men också om trovärdighet.

medvetande, både internt och externt. En reklambyrå, Markus reklambyrå, är kontrakterad för att hjälpa till att sprida och paketera budskapet. Kostnaden ligger på cirka två miljoner.

Skulle inte de pengarna istället kunna användas till att anställa fler lärare och på så sätt höja kvalitén i undervisningen, vilket profilerar universitetet och ger det ett gott rykte?

– Det är alltid en avvägning var man ska lägga resurserna. Universitetsledningen är

väldigt tydlig med att den här satsningen är viktig för att säkra både framtida forskning och utbildning. Samtidigt handlar det om att jobba parallellt med flera saker. Den här satsningen ska inte hindra oss från att ha fokus även på kärnverksamheten, som till exempel utbildning, svarar Lars Holberg.

Är det universitetets uppgift att »ragga kunder« som om vi vore på en kommersiell marknad?

– Vi har inte något val, där har regering

Tre tycker till

Du har suttit med i någon av universitetets fokusgrupper och diskuterat bilden av Linköpings universitet. Tre kärnvärden har valts ut: innovativt, gränsöverskridande och relevant. Vad anser du om valet av dem?

ÅKE HJELM

Gunnar Kratz, professor i plastikkirurgi:

– Ordet »relevant« ligger mig varmast om hjärtat. Ett problem är ju att all forskning inte är relevant. »Innovativt« är en förutsättning

för alla universitet. Frågan är vad ordet säger, jag tycker det är en självklarhet. »Gränsöverskridande« tycker jag om, det begreppet passar här. Det är till exempel lättare att jobba tvärvetenskapligt här jämfört med i Stockholm.

– Men generellt behöver man nog definiera mer vad som menas med dessa kärnvärden. Om inte det görs kommer 99 procent att avfärda det här som flum.

LENNART FALKLÖF

Lena Miranda, VD Skill Studentkompetens AB:

– Jag tycker orden beskriver LiU på ett bra och tydligt sätt. I vårt otroliga informationsbrus krävs just en tydlighet. Det finns

många konkurrenter att bli jämförd med. Ju tydligare och enklare budskap, desto enklare är det att få gehör.

– Men det är viktigt att leva upp till de kärnvärden man väljer, externt men framför allt internt. Vad betyder orden i det dagliga arbetet? Hur kan man applicera dessa kärnvärden i sitt eget arbete? Det är viktigt att alla anställda ställer sig den frågan.

EVA BERGSTEDT

»Våra kärnvärden måste bottna«, säger informationsdirektör Lars Holberg.

och riksdag lagt fast spelreglerna. Och det är inte något nytt att offentliga sektorn ägnar sig åt varumärkesarbete. Det är länge sedan det konceptet enbart var förbehållet den kommersiella sektorn. Både myndigheter och ideella organisationer – vare sig det gäller Sida, Cancerfonden eller Amnesty – har sedan länge insett betydelsen av att främja bilden av sig själva.

EVA BERGSTEDT

Monica Sandlund, adjunkt på Institutionen för utbildningsvetenskap:

– Orden överensstämmer hyfsat bra med det vi diskuterade i fokusgruppen. »Innovativt« för tankarna till forskning, att universitetet bidrar till innovativa upptäckter. Jag hoppas också det ska gälla arbetsformer som kommer studenterna till del. »Relevant« kopplar jag till grundutbildningen och att vi ska ha kontakt med yttervärlden så vi inte stannar i den akademiska sfären. Och »gränsöverskridande« – ja, den synen har vi absolut på oss själva.

– Men man skulle kunna tänka sig andra ord också. Frågan är vilken vikt de kommer att tillskrivas. Om de bara blir en slogan eller ska användas mer resonerande. Orden kan ju innefatta vad som helst.

Varumärket – en angelägenhet för många

Högskoleverket gjorde under året en kartläggning av det varumärkesarbete som bedrivs på svenska lärosäten och hittade både likheter och skillnader. Här följer några exempel ur rapporten.

LULEÅ TEKNISKA UNIVERSITET. Grundidén i varumärkesstrategin är att bygga upp självförtroendet inom högskolan efter bottenläget år 2003. Marknadschefen Pål Kastensson konstaterar att Luleå tekniska universitet har sämre förutsättningar än alla andra: »Vårt geografiska läge och vårt klimat gör att vi måste vara bättre än andra i allt vi gör – forskning, utbildning, rekrytering och i hur vi tar hand om studenter.«

Luleå tekniska universitets slogan är numer »Skandinaviens nordligaste tekniska universitet – Forskning & utbildning i världsklass« och temat för deras grafiska profil går helt i vinterns tecken. Man har fått en stark ökning av antalet sökande.

UPPSALA UNIVERSITET. Uppsala universitet undersökte för ett par år sedan vilken bild (image) olika intressentgrupper hade av universitetet och fann att det, trots sitt

UNIVERSITETSKANSLER SIGBRIT FRANKE: Alla högskolor behöver hitta sin profil

De svenska lärosätena bör absolut ägna sig åt varumärkesbyggande. Det är viktigt att de hittar sin profil och vad som är särskiljande för just dem, tycker Högskoleverkets chef Sigbrit Franke.

– Men efter profilering följer samverkan. Och det, däremot, står i kontrast med dagens system som bygger på konkurrens.

Om den nationella nivån ska höjas på utbildning och övrig akademisk verksamhet krävs tre saker, anser hon. Profilering, samverkan och koncentration. Profilering handlar om att ta reda på vad som utmärker det enskilda lärosätet och föra ut det internt och externt.

– Men man kan inte vara bäst på allt.

Därför krävs också samverkan lärosätena emellan för att studenterna sammantaget ska få en så bra utbildning som möjligt.

Det tredje steget HSV vill uppnå är koncentration.

– Behövs till exempel högskoleingenjörsutbildningar på 27 ställen? Eller 27 ekonomitutbildningar? Kanske räcker hälften, eller att man har en viss inriktning på sin utbildning.

VARUMÄRKESARBETET handlar om det första steget – profileringen.

– Men att sedan föra ut sitt budskap och förmedla sin profil förutsätter en seriös marknadsföring. Överdriven information som det inte finns täckning för slår alltid tillbaka på avsändaren. Det måste vara trovärdigt, säger Sigbrit Franke.

JOSTEIN SKEIDSVOLL

Parallellt med profileringen måste även samarbetet lärosätena emellan utvecklas anser Sigbrit Franke.

I en debattartikel i DN från december 2005 varnar hon för att jakten på fler studenter hotar högskolornas kvalitet.

Finns det inte risk för att den uppsjö av information som sprids till ungdomar bidrar till att lura in dem i utbildningar som inte håller måttet?

– Man kan se övertoner från en del lärosäten om att »vi är bäst, kom till oss«. Många kan känna sig lurade av det. Självfallet är det därför viktigt att marknadsföringsarbetet sker seriöst. För då handlar det istället om viktig information till studenterna där högskolorna tydligt talar om hur deras profil ser ut. Men parallellt med profileringen måste alltså även samarbetet lärosätena emellan utvecklas.

EVA BERGSTEDT

att studera här.« säger tidigare informationschefen Claus Nowotny.

MITTUNIVERSITETET. »Vår gemensamma varumärkes- och kommunikationsstrategi, som bygger på utvecklingsplanen, handlar om att bygga upp vår självkänsla och berätta vad vi har att bidra med«, berättar informationschefen Bitti Jonasson.

Mittuniversitetets informationsfokus har flyttats från interninformation till att nu allt mer handla om varumärkesbyggande i ett bredare och mer långsiktigt perspektiv. Informationschefen anser att det är viktigt att berätta för studenter om utbudet, men att det är lika viktigt att ge en enhetlig bild av Mittuniversitetet som blir intressant för andra; media, forskningsfinansierare, samverkansparter, näringsliv, myndigheter. Ett starkt varumärke gör det också möjligt att rekrytera bra forskare och lärare.

LOUISE FRYKHEDEN

Källa: Marknadsföring och varumärkesbyggande. Universitet och högskolor i konkurrens. HSV 2005.

Medicinteknisk humanist profilerar LiU

Gränsöverskridande och innovativ är lika mycket en beskrivning av LiU som av Tomas Hedblom, alumni och en i teamet bakom begreppet LiU – Expanding reality.

Medicinteknisk civilingenjörsexamen -75, därefter Ericsson och vidare till Institutionen för systemteknik för forskning kring bildbehandling. Åter till den kommersiella företagsvärlden för att så småningom bli frilansande copywriter. Att publicera sina Haiku-dikter och noveller återstår nu. Där har ni Tomas Hedbloms professionella karriär och den erfarenhetsgrund han vilar på när han nu skriver om Linköpings universitet i olika marknadsföringsmaterial.

– Att profilera ett universitet är bland det mest ansvarsfulla man kan göra. När vi fick uppdraget kände vi att vi måste börja från grunden. Vi anlade därför ett filosofiskt perspektiv på vad som är essensen i ett universitets verksamhet och började helt enkelt med att reflektera över vår egen verklighet och vad som förändrar den.

Tomas Hedblom beskriver sig själv som en sökare. Driven av nyfikenhet och viljan att förstå hur saker hänger ihop. Vardagsteknik och naturvetenskap var ett centralt inslag under hela hans uppväxt och som 17-åring upplevde han människans första steg på månen.

– Jag var helt såld på rymden under den perioden. En EP med Neil Armstrongs

bevingade ord gick varm på skivspelaren därhemma. Men egentligen var jag tokig i all teknik. Plockade isär och byggde ihop apparater hela tiden. Inspirerad av pappa som var en riktig uppfinnar-jocke.

SOM NATURVETARELEV i 70-talets Jönköping skulle man till Chalmers eller KTH. Då Tomas Hedblom valde mellan läkare och civilingenjör blev han eld och lågor när han upptäckte medicinteknik och Linköpings tekniska högskola. Sagt och gjort, Tomas Hedblom och tre kompisar klämde in sig i en folkabubbla och drog norrut. Han flyttade in i en möblerad lägenhet på Valhallagatan och påbörjade sitt nya liv. Året var 1971. Dåvarande Linköpings tekniska högskola liknade inget annat universitet. Ett faktum Tomas Hedblom var, och är, mycket stolt över.

– Det var så uppenbart att vi var en del av något nytt. Vi omgavs av en stark pionjäranda där vi, som studenter, fick vara med och utveckla både utbildningar och studentliv. Den andan lever fortfarande kvar på LiU. Och den ska man vara rädd om.

Flera nya utbildningar och forskningsområden har vuxit fram de senaste 10 åren och gjort LiU till ett av de största universiteten i Sverige. Den lilla högskolan är ett minne blott och ändå finns närheten till lärarna kvar. De ämnesöverskridande diskussionerna är fortfarande högst levande och nyligen fick LiU ett nationellt pris för sitt samverkansarbete. Att vara relevant, samhällsnyttig, för sin omvärld har varit en ledstjärna för

universitetets verksamhet från start.

– Som medicinteknisk student stod samhällsnyttan starkt i fokus. Vi var lika ofta på US som på universitetet. Mitt ex-jobb handlade om att utveckla en elektronisk reflexmätare.

MEN HUR VAR DET DÅ med »LiU – Expanding reality«, vad innebär begreppet? Tomas Hedblom förklarar:

– Verkligheten förändras även utan människans påverkan, universums expansion är ett exempel. Men vi förändrar verkligheten på andra sätt. Den kan sägas expandera eftersom vi hela tiden flyttar fram gränserna för det begripliga och i takt med det förändras även bilden av verkligheten. Mekanismen som styr detta är ökad kunskap där LiU bidrar starkt till kunskapstillväxten i samhället.

Men bidrar inte alla universitet till kunskapstillväxt? Jo, medger Tomas Hedblom, men inte med samma tydlighet när det gäller att vara på gränsöverskridande, innovativ och samhällsrelevant. Här finns LiU i en egen division.

– Även om alla på LiU vet vad universitetet är bra på måste ni även tala om det för omvärlden. LiU producerar inte bara forskning, utbildning och nya studenter – ni skapar och påverkar framtiden. Att tala om vad man står för, står inte i konflikt med akademisk seriositet.

LOUISE FRYKHEDEN

Namn: Tomas Hedblom

Ålder: 53 påstås det

Familj: Hustru Gunilla, lärare vid Folkuniversitetet, dottern Karin på äventyr i Australien, och sonen Anders, naturvetare på Katedralskolan.

Utbildning: Teknisk fysik och elektroteknik, medicinteknisk inriktning

Bästa läraren: Oj, det är så länge sedan – men Alexander Laubers smittande entusiasm minns jag tydligt.

Favoritkursen: Medicinsk teknik

Skräckkursen: Funktionsteori, del 2 – klarade tentan tionde gången

Examensår: 1975 (medlem i 1000-klubben)

Fritidsintressen: Alldeles för många, men till de mer konkreta hör silversmide, design, elektroniskt musikskapande, astronomi och digitalfoto.

Arbetar idag: Som copywriter på Markus reklambyrå

Drömmer om: Ett litet hus vid havet och mer tid till allt som är ogjort.

Så vidgas vetandets och verklighetens gränser i utbildningen

Expanding reality är LiU:s nya slogan. Hur vidgas vetandets och verklighetens gränser i din vardag?

KARIN HOLMBOM, 44, blivande gymnasielärare.

– Min kunskap har vidgats. Genom teoretiska studier – mina ämnen är svenska, psykologi och pedagogik – får man nya begrepp och verktyg att använda. Man kan sätta namn på saker och ting, och man lär sig se att det finns andra alternativ.

– Jag har också fått nya tidsperspektiv. Den teori och historik vi till exempel läst i pedagogik, har gjort att jag kan sätta in nuet i ett historiskt perspektiv. Det tycker jag har varit utvecklande för mig som person. Egentligen tycker jag alla borde plugga, jämt! Bästa arbetsminnet har människan vid 45 år, har jag just lärt mig.

FRIDA HERNELL, 26, civilingenjör i medieteknik och doktorand på Centrum för medicinsk bildvetenskap och visualisering (CMIV):

– Mitt doktorandprojekt går ut på att vidga verkligheten för hjärnkirurger. I ett par glasögon blandas den verkliga bilden av hjärnan med 3D-bilder som skapats med hjälp av magnetkameran. På så vis kan man se vart exempelvis språkcentrum ligger för att undvika att skada viktig vävnad när man opererar.

– Vår VR-teater (virtual reality) är också ett sätt att vidga verkligheten. Där kan man

Natalia Nikolaenko

titta in i människokroppar i tredimensionell stereo.

OLOF RUTGERSSON, pluggar på IT-programmet, tredje året:

– Kunskapsmässigt har jag lärt mig en massa. Det har lett till att den där magiska magin som förut fanns över hur saker fungerar, datorer till exempel, har försvunnit. Nu har jag konkret lärt mig hur magin fungerar och det är kul. Jag har också kommit närmare verkligheten genom att vi har projekt

Frida Hernell

som är knutna till verksamheter utanför universitetet. Vi får också ta ansvar för vårt eget arbete, har krav på oss. Det påverkar en också.

MEHREEN KARIM, Pakistan, student på masterprogrammet Language and culture:

– För det första har mina fördomar om ert land försvunnit. Jag ser att ni är mer lika oss än vad jag trodde innan jag kom hit, ni liksom vi har viktiga värden som ni tror på och arbetar för. Studierna här på universite-

Olof Rutgersson

tet skiljer sig från i Pakistan. Här lär man sig på ett annat sätt, egna åsikter värderas högt. Svaret finns inte alltid i boken, du måste tänka själv också – och det är bra.

NATALIA NIKOLAENKO, Ryssland, student på kursen Sverige, språk, kultur och samhälle:

– Livet i Sverige är lugnare, tystare och snällare än i Moskva och Berlin, där jag studerat innan. Jag har också blivit lugnare och artigare. Studierna här gör en mer självständig. Vi har föreläsningar bara en gång i

Thomas Hedblom pluggade till civilingenjör i Linköping på 70-talet. Nu är han med och marknadsför sitt gamla lärosäte.

Mehreen Karim

John Askling

veckan, man måste förbereda mer själv och läsa på egen hand. Det gör att jag tar mer eget ansvar för mina studier. Men mest är det landet och människorna som gjort att jag utvecklats här i Sverige.

JOHN ASKLING, VD för Calluna AB, miljö-konsultföretag inriktat på natur och vattenvård. Har läst biologprogrammet och entreprenörskapsprogrammet vid LiU.

– Studierna lärde mig att tänka kritiskt och konstruktivt. Det skiljer sig påtagligt

mot hur det var innan jag började plugga. På universitetet uppmuntrades man hela tiden snarare att resonera och fundera kring kunskap än att bara svälja den. Det var väldigt bra, inte minst i ett företag måste man hela tiden utveckla sig och vara öppen för förändringar och olika impulser. Sen fick man i sig en massa faktisk kunskap också förstås, men det är ju självklart.

»Paketera budskapet så når vi ut«

– Vi är duktiga på mycket, men det är ju inte tillräckligt känt för en bredare publik. LiU borde vara mer omtalat, finnas på fler människors läppar.

Göran Felldin, chef för Avdelningen för externa relationer (ER), går snabbt igång och lägger ut texten med starkt engagemang. Marknadsföring behövs, även i akademiska organisationer, det är hans fasta övertygelse. Det handlar om att nå ut för att LiU ska få fler studenter och större resurser till forskningen. Men också för att ge allmänheten en bild av vad som sker innanför LiU:s väggar.

– Jag hörde professor Magnus Berggren prata om papperselektronik i radion i morse och tänkte »Vad häftigt!«. Han pratade så att vem som helst kunde förstå, säger Göran Felldin.

EFTER MER ÄN TJUGO ÅR i näringslivet återvände den tidigare I-teknologen ifjol till sitt gamla lärosäte för att vara en drivande kraft i LiU:s kontakter med omvärlden. I bagaget fanns erfarenheter och redskap som han nu vill använda i ett nytt sammanhang.

– I min gamla värld talas det mycket om marknadsplanering. Det handlar om att se vilka kunder eller målgrupper vi har och hur vi kan nå dem på bästa sätt. Även om den akademiska världen på flera sätt skiljer sig från industrin så finns det mycket att lära här, menar Göran Felldin.

Han trycker särskilt på vikten av att anpassa budskapet efter målgruppen.

– Ungdomar som är på väg att söka högskoleutbildning vill inte veta samma saker som en forskningsfinansiär – det är ganska självklart. Vi behöver dels identifiera vilka målgrupper vi har, dels paketera budskapet så att det når fram till just dem.

– Då är det också nödvändigt att känna till hur våra målgrupper resonerar. Vad är viktigt för en 18-åring? Vilka argument biter på företagsledare? Och så vidare.

I arbetet behöver man också ta ställning till vilka media som lämpar sig bäst för att nå en specifik målgrupp. Det kan till exempel vara tidningar, webben, TV, radio eller trycksaker av olika slag.

Göran Felldin tar arbetet med studentrekrytering som exempel.

– Vi vet från våra nybörjarundersökningar att utbildningskatalogen lästs av i stort sett alla våra nybörjare och för 60 procent spelat en stor roll för valet av utbildning och lärosäte. Samma gäller för webben. Nu satar vi även på TV-reklam och annonsering på Lunarstorm där vi vet att vi når en stor mängd ungdomar.

ARBETET MED MARKNADSPLANERING kommer att beröra många olika delar av LiU.

– ER driver flera processer och projekt som behöver hela universitetets engagemang och delaktighet. Studentrekrytering är ett exempel – forskningsfinansiering, interna-

PETER MODIN

Göran Felldin

tionalisering och kommersialisering några andra. I alla dessa aktiviteter måste vi fånga kärnan i budskapet, men också diskutera mottagare, behov, paketering och mediaval. Genom att många blir involverade får vi en mer enad bild av vad LiU är. Samtidigt bäddar det för ett bra resultat, säger Göran Felldin.

Rätt budskap i rätt media vid rätt tidpunkt och till rätt målgrupp – det är alltså det recept som ska gälla framöver. Men vad händer med öppenheten när marknadstänkandet gör insteg i akademin?

– Det finns inga motsättningar mellan öppenhet och marknadsföring. Det handlar bara om att vi ska bli tydligare och effektivare i vår kommunikation. Vi är inte trovärdiga om det inte finns utrymme för en frisk och sund debatt, det visar ju vilken aktiv och kreativ miljö detta är.

LENNART FALKLÖF

GÖRAN BILLESÖN

I höstas togs de nya studenterna emot med en kalasmottagning, med bland andra The Ark på scenen.

LiU i ny kostym

Grafisk manual
för programfoldrar Linköpings universitet

Den grafiska profilen är en viktig del av en organisations identitet. Från och med 2006 används ett nytt grafiskt formspråk för LiU som en konsekvens av det varumärkesarbete som bedrivits under 2005.

Den grafiska profilen utgör grunden för universitetets visuella kommunikation gentemot samtliga målgrupper. Grunden i det grafiska konceptet är en svart tavla, fylld av figurer, symboler och uttryck som gestaltar kunskapstillväxt i en gränsöverskridande miljö.

Bilder och layout har en rund och flexibel form. I den nya grafiska profilen behålls hustypsnittet Scala. En annan väsentlig del av den grafiska profilen är bildlogotypen Expanding Reality som ska finnas på samtliga externa profilmaterial.

Mer information om den grafiska profilen hittar du på www.liu.se/gf/er/grafiskprofil

Frågor om, eller synpunkter på, den grafiska profilen? Kontakta informationsdirektör Lars Holberg, lars.holberg@liu.se eller Louise Frykheden, Externa relationer, louise.frykheden@liu.se

Master's Programmes

Linköping University, Sweden

Life Sciences
Physical Sciences
Technology

LiU
expanding reality

Årsredovisning 2005

Linköpings universitet

LiU
Expanding reality

Olika, men ändå lika. Den grafiska formen ska skapa identitet och igenkännande.

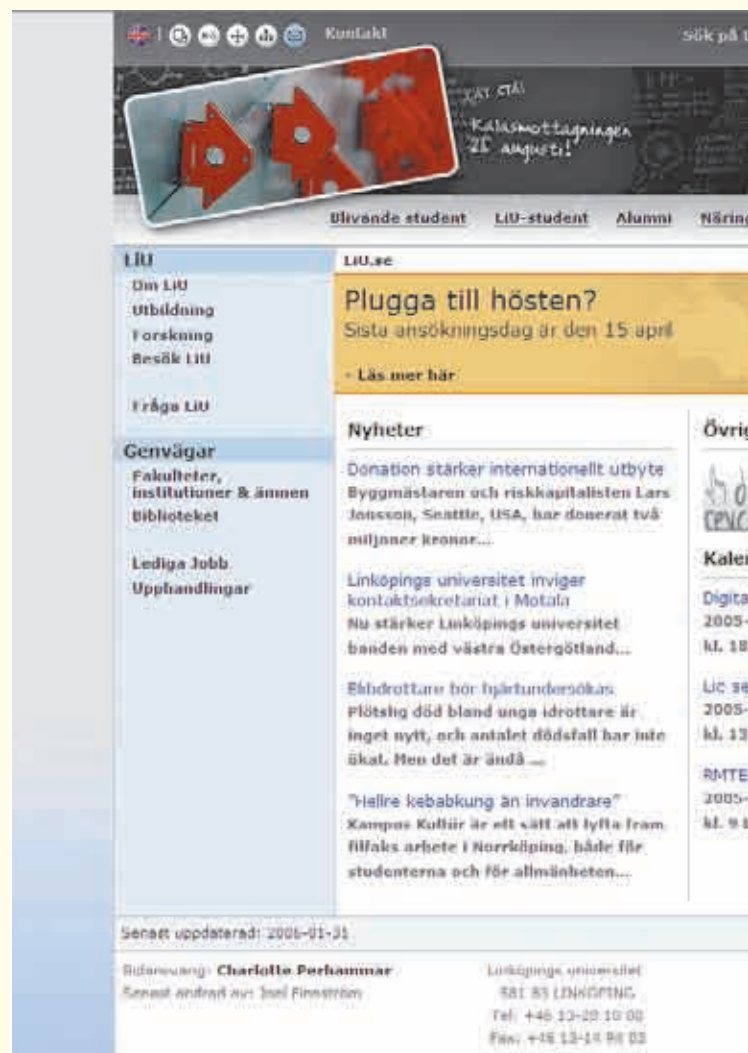
Ny design på webben

Även webben får en ny form i den nya profilen. Det sker samtidigt som den centrala webben byter teknisk plattform och det sker en översyn av de centrala ingångarna till LiU webben.

I början av april beräknas den nya webben rullas ut.

LiU har en stark position på nätet.

För två år sedan lyfte statskontoret fram LiU webben som den mest besökta universitetswebben med drygt 400 000 unika besökare varje månad. Nyligen genomförde en spansk forskargrupp en världsranking av universitetswebbar med avseende på volym och genomslag. LiU toppar bland de svenska universiteten och rankas sexa i Europa.

COMMON COUNTABLE CONCRETE ABSTRACT

Solutions-kategorien

LiU

back

see

foot

leaf

A N

y

w

$x \rightarrow y$

$v \rightarrow v/y$

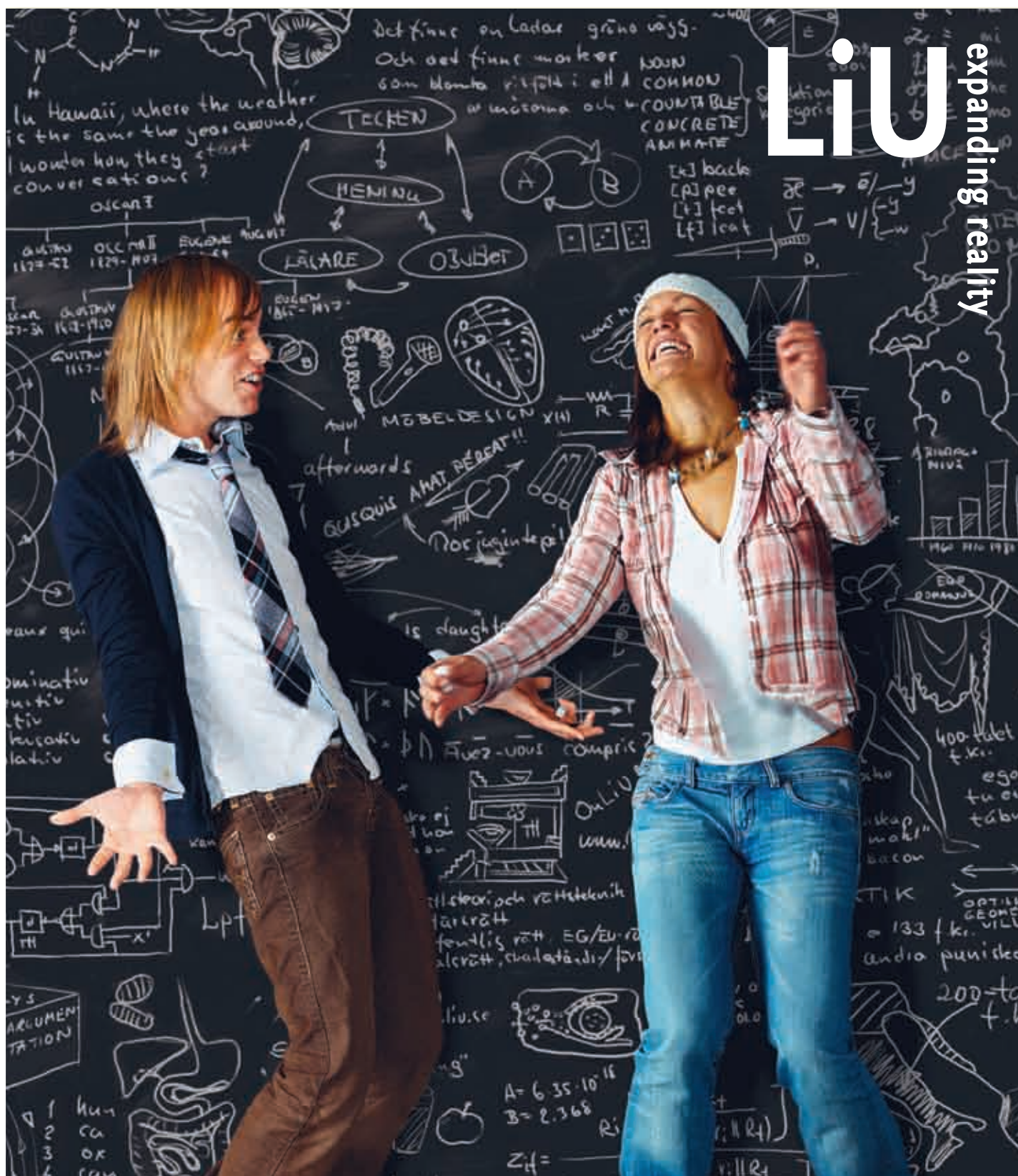
128

+ 627

= 755

apple

expanding reality

Linköpings universitet
Utbildningsprogram 2006/2007

Utbildningsprogram 2006/2007

Expanding reality

I olika tryckta och digitala material kommer Linköpings universitet att kopplas ihop med begreppet Expanding Reality.

Begreppet förmedlar att LiU på olika sätt bidrar till att verkligheten ständigt förändras. Genom livslång bildning lär vi oss att värdera, reflektera och omvärdera. Med växande kunskap flyttas gränsen för det begripliga framåt och per-

spektiven vidgas. Ur mångfalden av vetenskapliga fakta, gränslösa tankar och innovativa idéer frigörs de krafter som driver utvecklingen vidare. Bildning, kunskap och attityder – allt bidrar till att forma framtiden och vidga vår verklighet. Att erbjuda en inspirerande miljö som förmedlar detta på ett ansvarsfullt och relevant sätt är en viktig uppgift för LiU – Expanding Reality.

LiU expanding reality

Pär Boman, tillträder i april som vd och koncernchef i Handelsbanken

Yalda Rahpeymai, cell- och molykelärbilog på Biovitrum

Carl-Henric Svanberg, koncernchef för Ericsson och ny hedersdoktor vid LiU

Helena Höij, riksdagens tredje talman (kd)

Solfrid Söderlind, chef för Nationalmuseum

Eva Groppfelt, entreprenör och ledamot av universitetsstyrelsen

Jonas Ludvigsson, barnläkare i Örebro

Eva Engdahl, vd för Ikanobanken

Lena Liljeborg, programledare på Kunskapskanalen

LiU-studenter är vi alla...

Ericssons koncernchef Carl-Henrik Svanberg har gjort det, liksom Handelsbankens vd Pär Boman och riksdagens tredje talman Helena Höij.

Alla har de pluggat på LiU.

Att på bästa sätt förbereda studenterna för framtida insatser i samhället är universitetets kanske allra viktigaste uppgift. Studier vid LiU gör skillnad – oavsett om man så småningom blir en av näringslivets toppar eller arbetar mer i skymundan inom t.ex. skolan och vården.

Här är några av alla dem som gjort sitt avstamp från från LiU.

Carina Brage, naturpedagog som prisats som årets tekniklärare

Håkan Ericsson, FoU-chef på Ericsson och hedersdoktor vid LiU

Fredrik Wadström, journalist på kulturradion

Mike Helber, klubbdirektör LHC

Maria Fagerberg, lärare och författare

Mattias Ottoson, kommunalråd i Norrköping (s)

Gunilla Nordström, SonyEricssons Kinachef, utsedd till svenskt näringslivs mäktigaste kvinna av VA

Eva-Lotta Löwstedt-Lundell, upphandlingschef på Statskontoret

Vad tycker DU? Tyck till om LiU:s visioner och vägval på www.liu.se/strategi